BAAC Vlaanderen Rapport Nr. 779



Archeologienota

Lille, Gierlebaan 84-86

Verslag van Resultaten

BAAC Vlaanderen bvba
Hendekenstraat 49
9968 BASSEVELDE
info@baac.be

Titel
Archeologienota Lille, Gierlebaan: Verslag van Resultaten

Auteur(s)
Lien Van der Dooren

Erkende archeoloog
Lina Cornelis (2015/00024)

BAAC-Projectnummer
2018-0311

Plaats en datum
Gent, 13 februari 2018

Reeks en nummer
BAAC Vlaanderen Rapport 779
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot
KBR

© BAAC Vlaanderen bvba. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

Inhoud

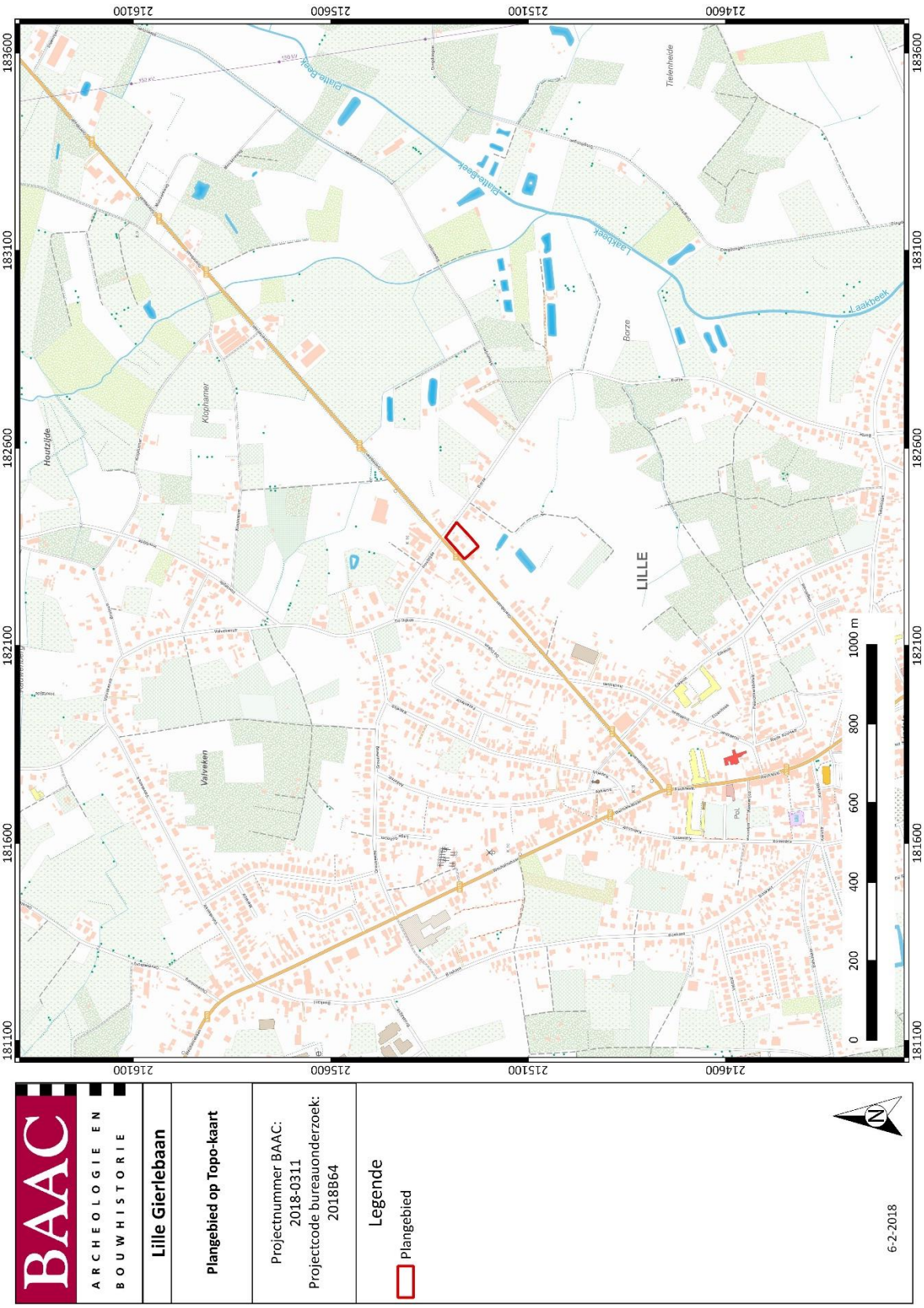
1 Bureauonderzoek 1
1.1 Beschrijvend gedeelte 1
1.1.1 Administratieve gegevens 1
1.1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject 4
1.1.3 Aanleiding 4
1.1.4 Huidige situatie 5
1.1.5 Geplande werken en bodemingrepen 9
1.1.6 Randvoorwaarden 10
1.2 Werkwijze en strategie 11
1.2.1 Onderzoeksvragen 11
1.2.2 Heuristiek 11
1.3 Assessmentrapport 12
1.3.1 Landschappelijk kader 13
1.3.2 Historisch kader 22
1.3.3 Cartografische bronnen 22
1.3.4 Archeologisch kader 25
1.4 Besluit 32
1.4.1 Datering en interpretatie 32
1.4.2 Archeologische verwachting 32
1.4.3 Potentieel op kennisvermeerdering en afweging noodzaak verder vooronderzoek 34
2 Samenvatting 36
3 Lijst met figuren 37
4 Lijst met tabellen 37
5 Plannenlijst 38
6 Bibliografie 41
7 Bijlagen 44

1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

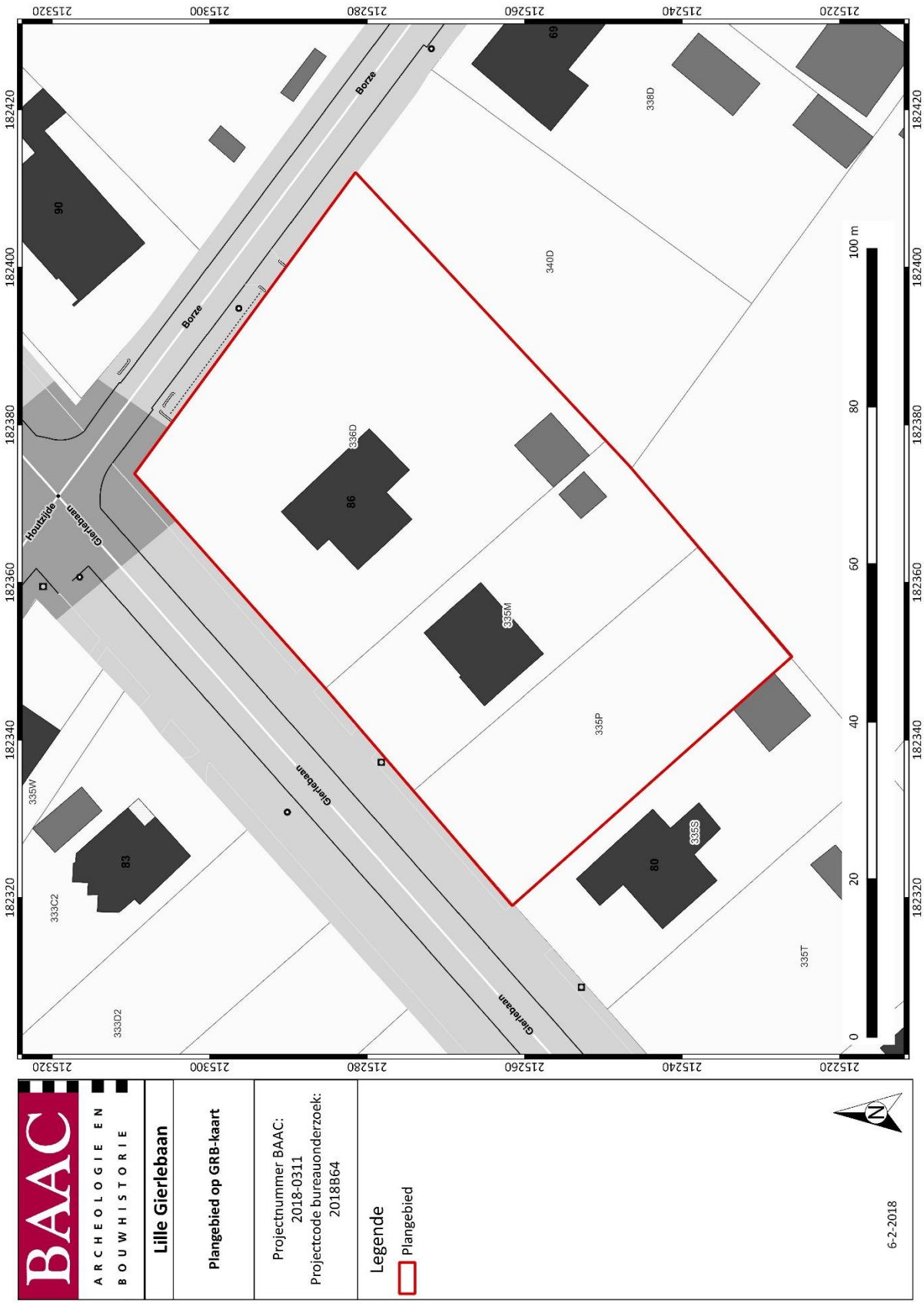
1.1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Lille, Gierlebaan
Ligging	Gierlebaan 84-86, deelgemeente Lille, gemeente Lille, provincie Antwerpen
Kadaster	Gemeente Lille, Afdeling 3, Sectie E, Percelen: 335m, 335 p en 336d
Coördinaten	Noord: x: 182373.88 ; y: 215309.36
	Noordoost: x: 182412.05 ; y: 215281.49
	Zuidwest: x: 182319.27 ; y: 215261.73
	Zuid: x: 182350.47 ; y: 215226.26
Projectcode BAAC Vlaanderen	2018-0311
Bureau-onderzoek	
Projectcode	2018B64
Erkend archeoloog	Lina Cornelis (Erkenningsnummer: 2015/00024)
Betrokken actoren	Lien Van der Dooren (archeoloog) Ben Terryn (archeoloog)
Betrokken derden	NVT



Figuur 1: Plangebied op topografische kaart[1]

[1] AGIV 2018h



Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)[2]

[2] AGIV 2018a

1.1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving.

1.1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer een nieuwbouw gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de aanleg van wegenis, wooneenheden met ondergrondse parkeergelegenheid en een groendomein met waterloop) die qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

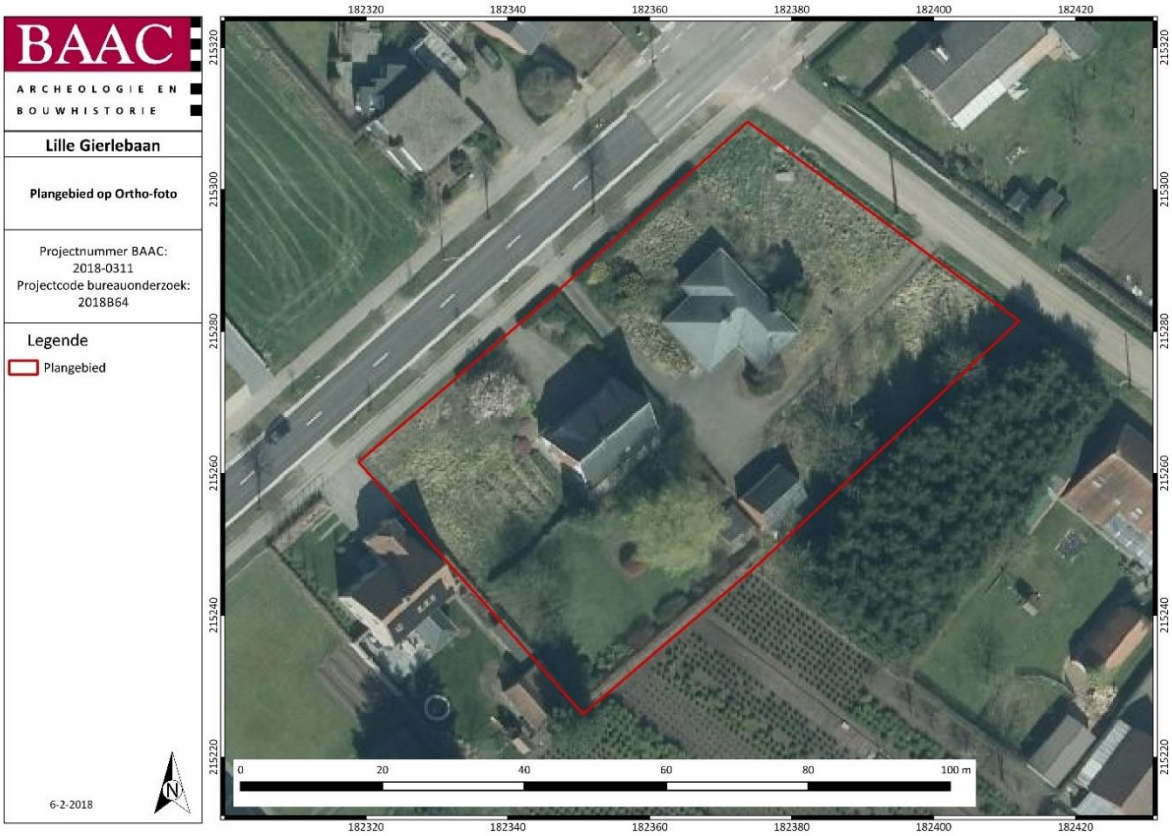
De totale oppervlakte van het plangebied *Lille, Gierlebaan* bedraagt ca. 3600 m². Het valt buiten een beschermde archeologische site, ligt niet in een archeologisch vastgestelde zone en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden

geen archeologie).[3] Daarnaast werden voor het plangebied en de directe omgeving geen waarden voor 'beschermd onroerend erfgoed' opgenomen in het Geoportaal.

Aangezien de totale oppervlakte van de bodemingreep 3.000 m² of meer bedraagt, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze bekrachtigde archeologienota wordt bij de verkavelingsaanvraag gevoegd.

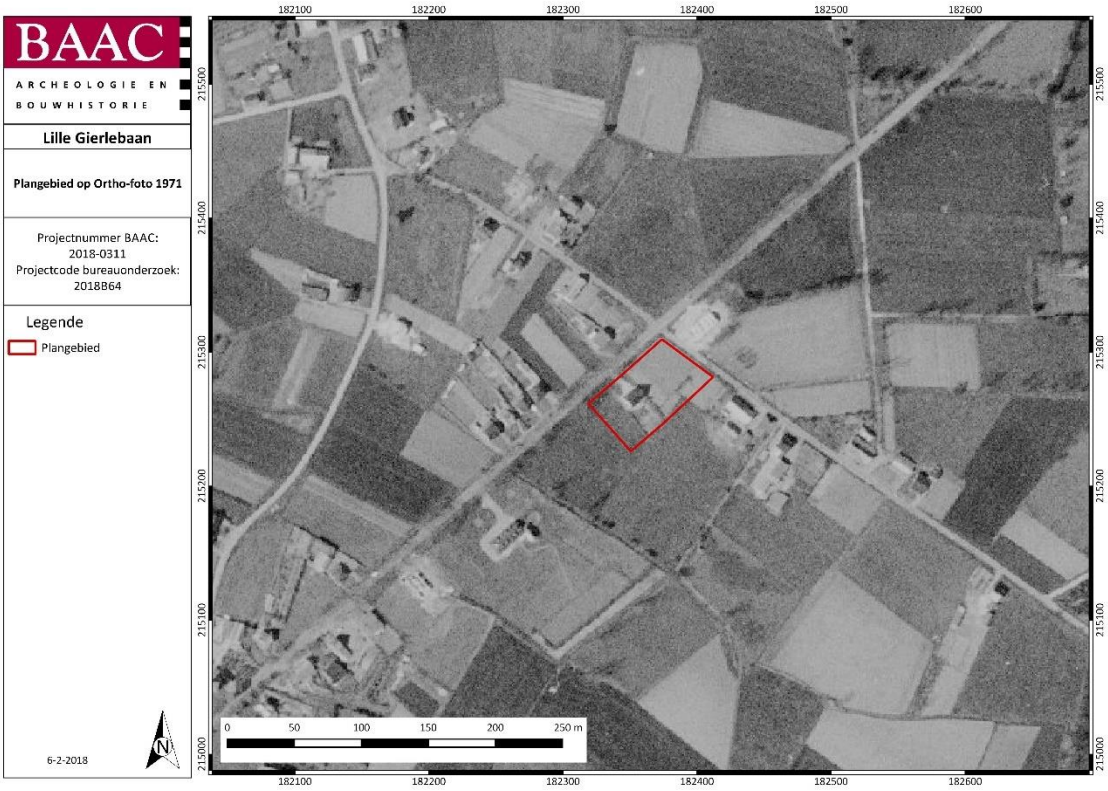
1.1.4 Huidige situatie

Ter hoogte van het plangebied staan tot op heden twee woningen (zie Figuur 2, Figuur 3 en Figuur 8), die gesloopt worden naar aanleiding van de verkavelingsvergunning (zie hoofdstuk 1.1.5). Rondom deze woningen is het terrein in gebruik als tuin en moestuin met een verharding en twee kleinere bakstenen structuurtjes, wellicht in gebruik als tuinhuis of opslagruimte. Het huis op nr. 84 (perceel: 335m) dateert reeds van voor 1971 (zie Figuur 4), de woning op nr. 86 (perceel: 336d) dateert vermoedelijk uit de jaren '80 (zie Figuur 5). Over de aan- of afwezigheid van de kelder is tot op heden geen info gekend. In de loop der jaren stond ook nog een kleine serre ten noordoosten van de woning ter hoogte van perceel 336d (zie Figuur 6). Een schematische weergave van alle gekende verstoringen uit de laatste decennia wordt weergegeven op Figuur 7.



Figuur 3: Plangebied op de recente ortho-foto[4]

[3] AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017
[4] AGIV 2018f

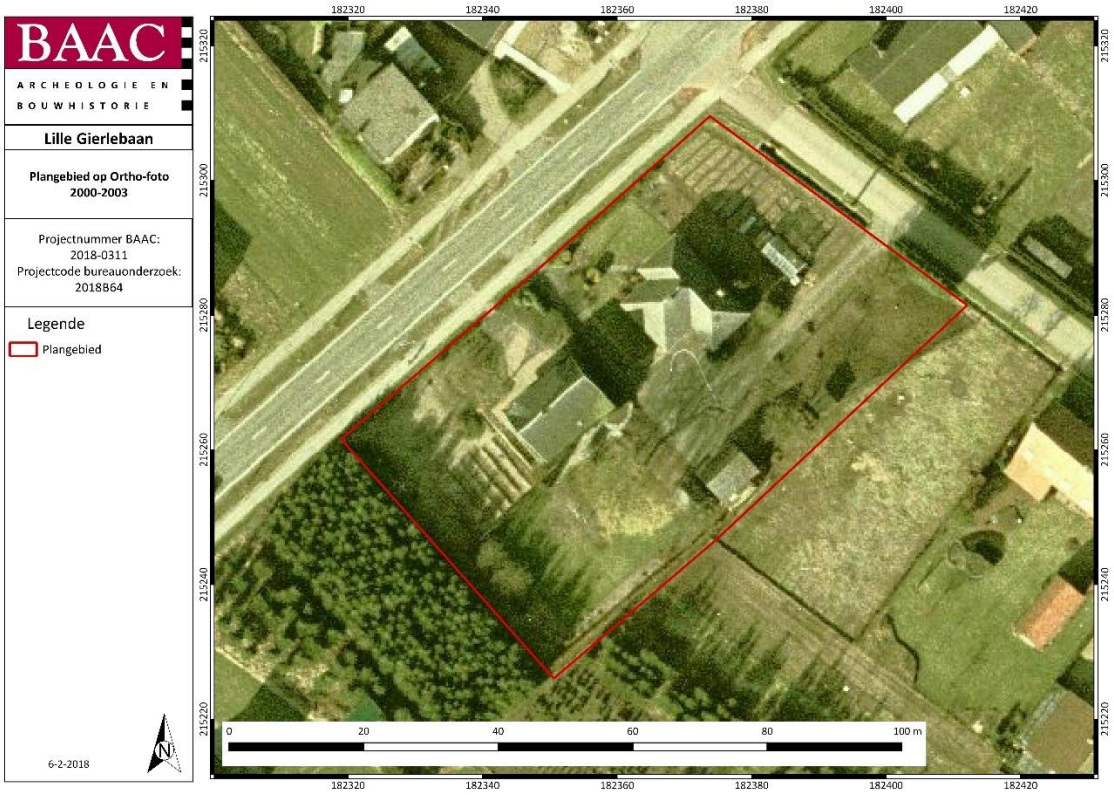


Figuur 4: Plangebied op ortho-foto uit 1971[5]



Figuur 5: Plangebied op ortho-foto uit 1979-1990[6]

[5] AGIV 2018d
[6] AGIV 2018e

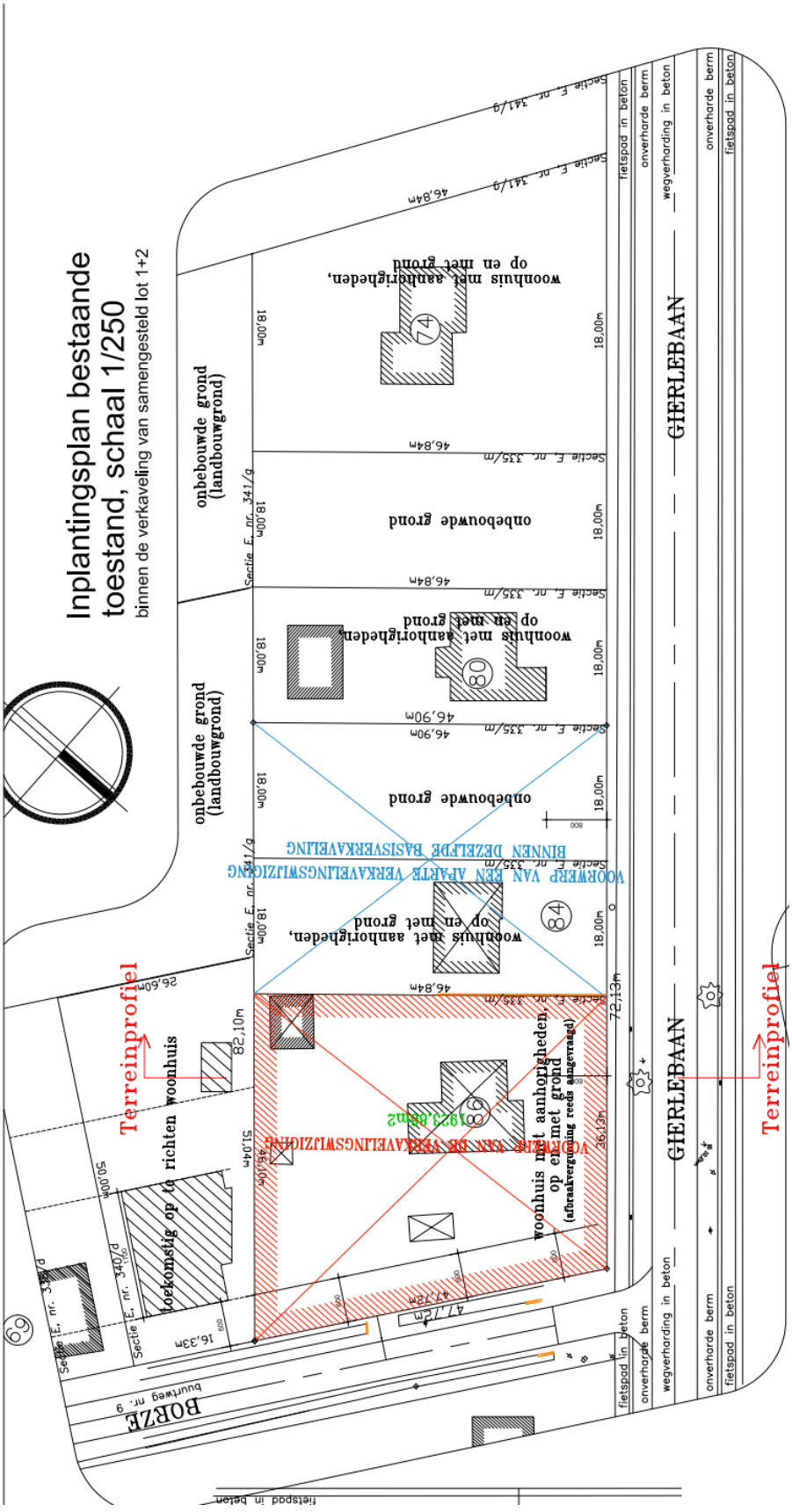


Figuur 6: Plangebied op ortho-foto uit 2000-2003[7]



Figuur 7: Plangebied en schematische weergave gekende verstoringen sinds 1971 op GRB[8]

[7] AGIV 2018g
[8] AGIV 2018a

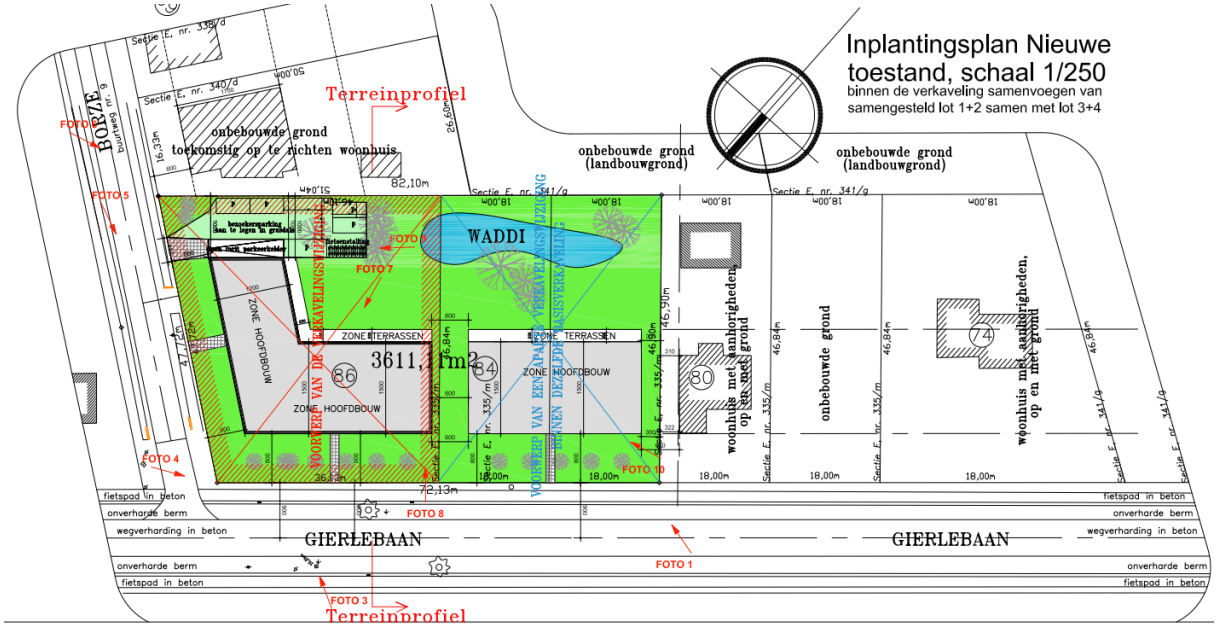


Figuur 8: Opmetingsplan bestaande toestand[9]

[9] Plan aangebracht door initiatiefnemer.

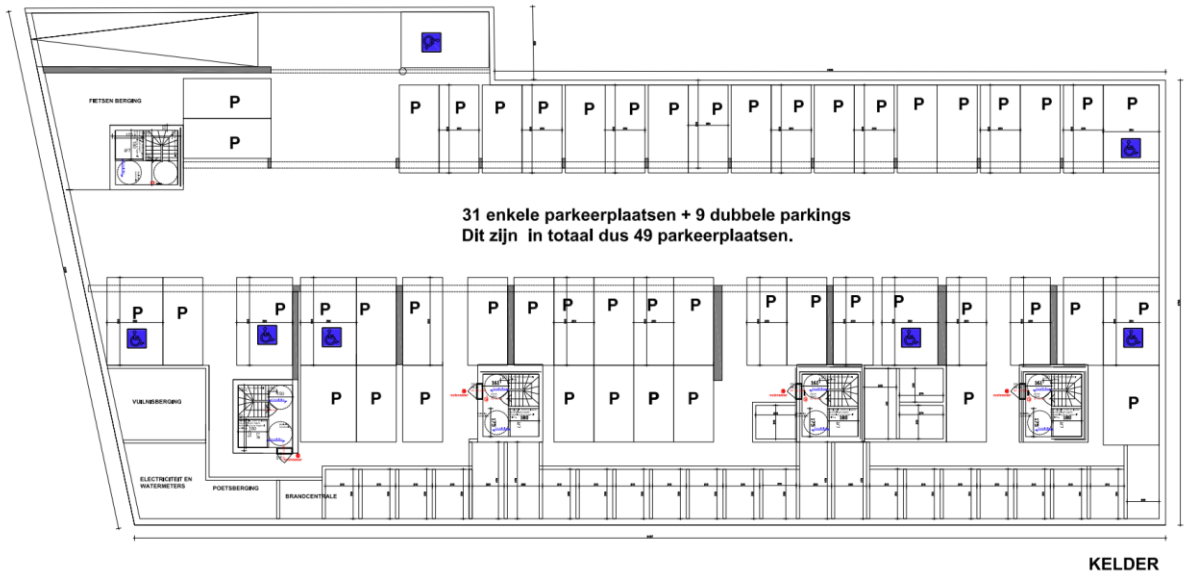
1.1.5 Geplande werken en bodemingrepen

De opdrachtgever plant op het terrein een verkaveling met bouw van twee wooneenheden, inrichting van een groendomein, wegenis en parkeergelegenheid. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. Aangezien dit dossier een verkavelingsvergunning betreft, wordt uitgegaan van een volledige verstoring ter hoogte van het volledige plangebied. Op de doorsnede en volgens het kelderplan (zie Figuur 10 en Figuur 11) wordt één van beide wooneenheden voorzien van een ondergrondse parkeergelegenheid. Ook de fundering van beide hoofdgebouwen en de wadi zullen aanzienlijke bodemingrepen met zich meebrengen die de bodemopbouw grondig zullen verstoren. Eventueel in de bodem aanwezige archeologische waarden zullen bijgevolg mogelijk vernietigd worden.

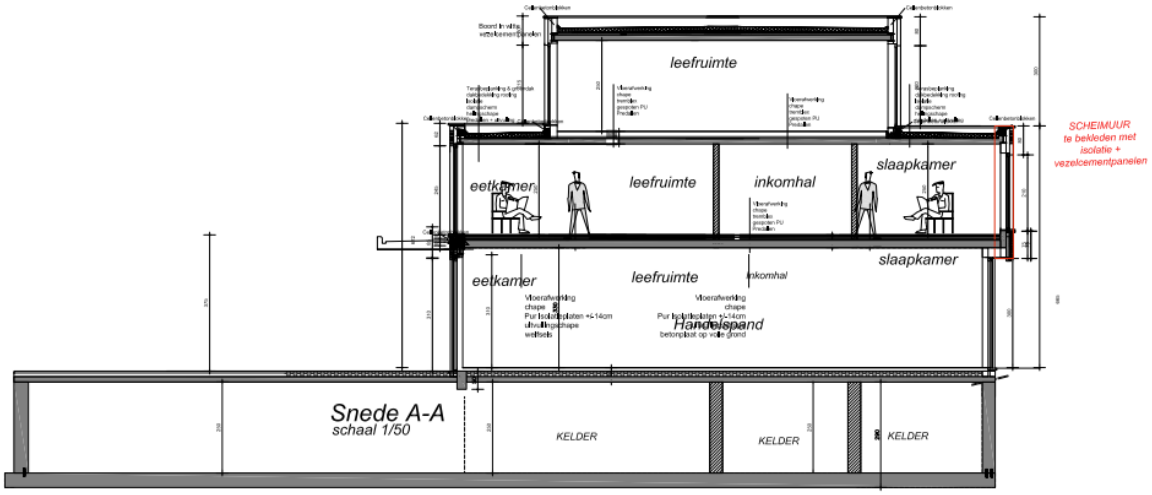


Figuur 9: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting[10]

[10] Plan aangebracht door initiatiefnemer, omwille van beperkte leesbaarheid werd het plan in bijlage opgenomen.



Figuur 10: Grondplan kelderverdieping[11]



Figuur 11: Doorsnede van de toekomstige inplanting[12]

1.1.6 Randvoorwaarden

Vanwege het feit dat er nog gebouwen op het terrein staan die moeten worden gesloopt, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat de ingreep in de bodem zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip, na het in eigendom komen van de terreinen en de sloop van de gebouwen uitgevoerd dient te worden.

[11] Plan aangebracht door initiatiefnemer, omwille van beperkte leesbaarheid werd het plan in bijlage opgenomen.
[12] Plan aangebracht door initiatiefnemer, omwille van beperkte leesbaarheid werd het plan in bijlage opgenomen.

1.2 Werkwijze en strategie

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

1.2.1 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de bewaringstoestand van deze waarden?
- Betreft het behoudenswaardige archeologische waarden?
- Wat is de relatie tussen deze waarden en het landschap?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

1.2.2 Heuristiek

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten.

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart

- Orthofoto (recente, 2000-2003,1979-1990 en 1971)
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius geraadpleegd, maar zonder aanvullend resultaat.[13]

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Vandermaelenkaart

De CAI-kaart wordt weergegeven met het grootschalig referentiebestand als onderkaart. De onmiddellijke omgeving rondom wordt op de Ferraris-, Atlas der Buurtwegen, Popp- en Vandermaelenkaart besproken. De beschrijving gebeurde onder meer op basis van de legende uit *België in kaart.*[14] Indien er een bijzondere locatie op te merken is, wordt deze, indien mogelijk, vernoemd bij naam en uitgebreider beschreven. De historische en archeologische kaarten worden gebruikt om een historisch-archeologische interpretatie van de locatie te bekomen.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

1.3 Assessmentrapport

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

[13] CARTESIUS 2018
[14] BEYAERT et al. 2006

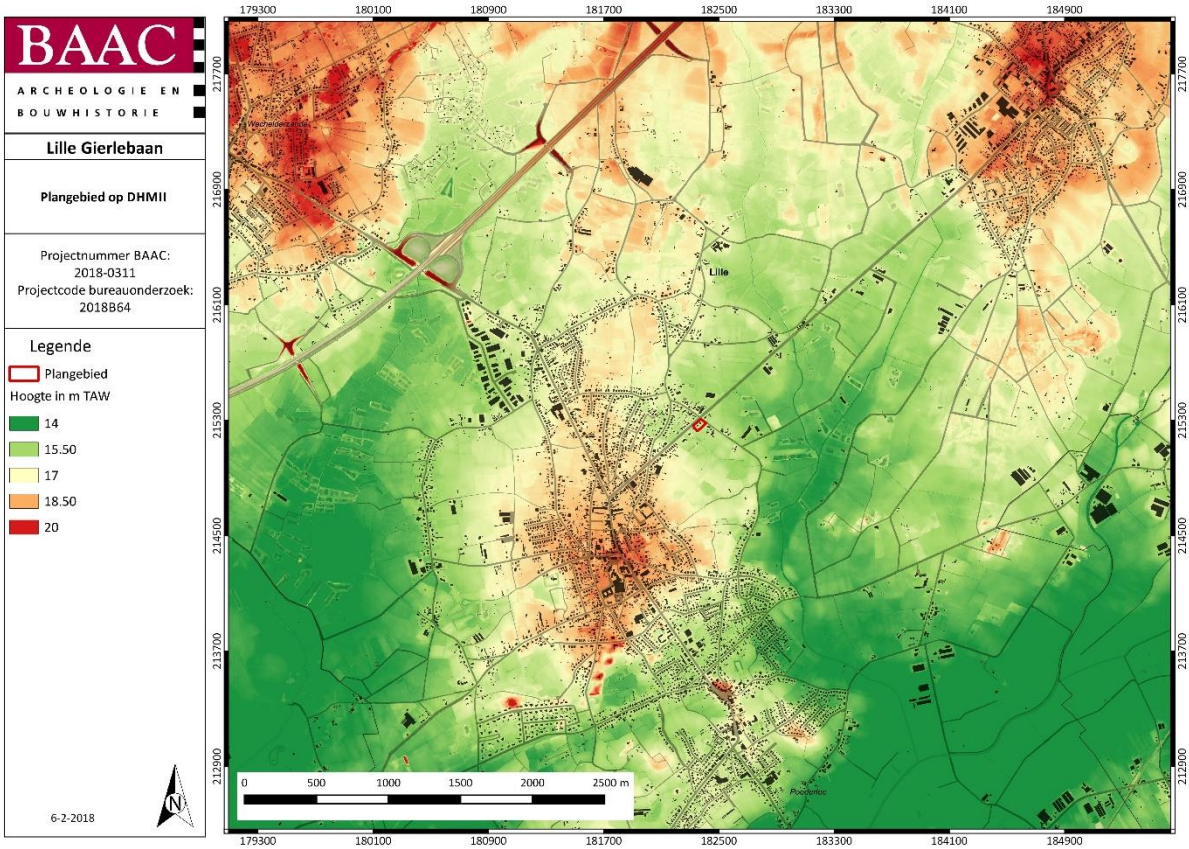
1.3.1 Landschappelijk kader

Hieronder volgt een overzicht van het grondgebruik en de aardkundige, hydrografische en fysisch-geografische gegevens van het plangebied.

Topografische en hydrografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Figuur 1 en Figuur 2. Het plangebied Lille Gierlebaan, is gelegen ten zuidoosten van de Gierlebaan, ter hoogte van de kruising met de Borza, net buiten het centrum van Lille. De Borzenloop ten zuidwesten van het plangebied vloeit in oostelijke richting over in de Laakbeek die vervolgens aansluiting vindt met de Oudendijkloop. De naam *Borzenloop* of *Borseloop* is een afgeleide van bos en verwijst naar beken met bosbegroeiing of beken die uit een bos komen.[15] Het plangebied is net buiten de bewoningskern van het dorp gelegen en kent een eerder landelijk karakter. De omgeving wordt gekenmerkt door akker- en weideland met her en der enkele hoeves, kleine bosjes, en vijvers.

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 15 en 18 m + TAW, het plangebied zelf tussen de 16 en 16,8 m + TAW.



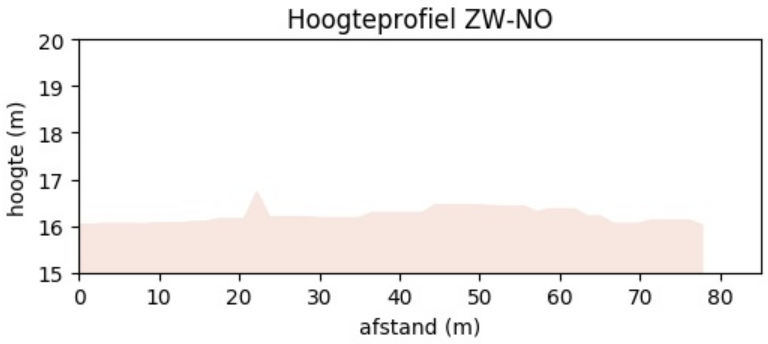
Figuur 12: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)[16]

[15] KEMPENEERS et al. 2016
[16] AGIV 2018b



Figuur 13: Plangebied, hydrografie en hoogteprofiel op het DHMII[17]

[17] AGIV 2018b



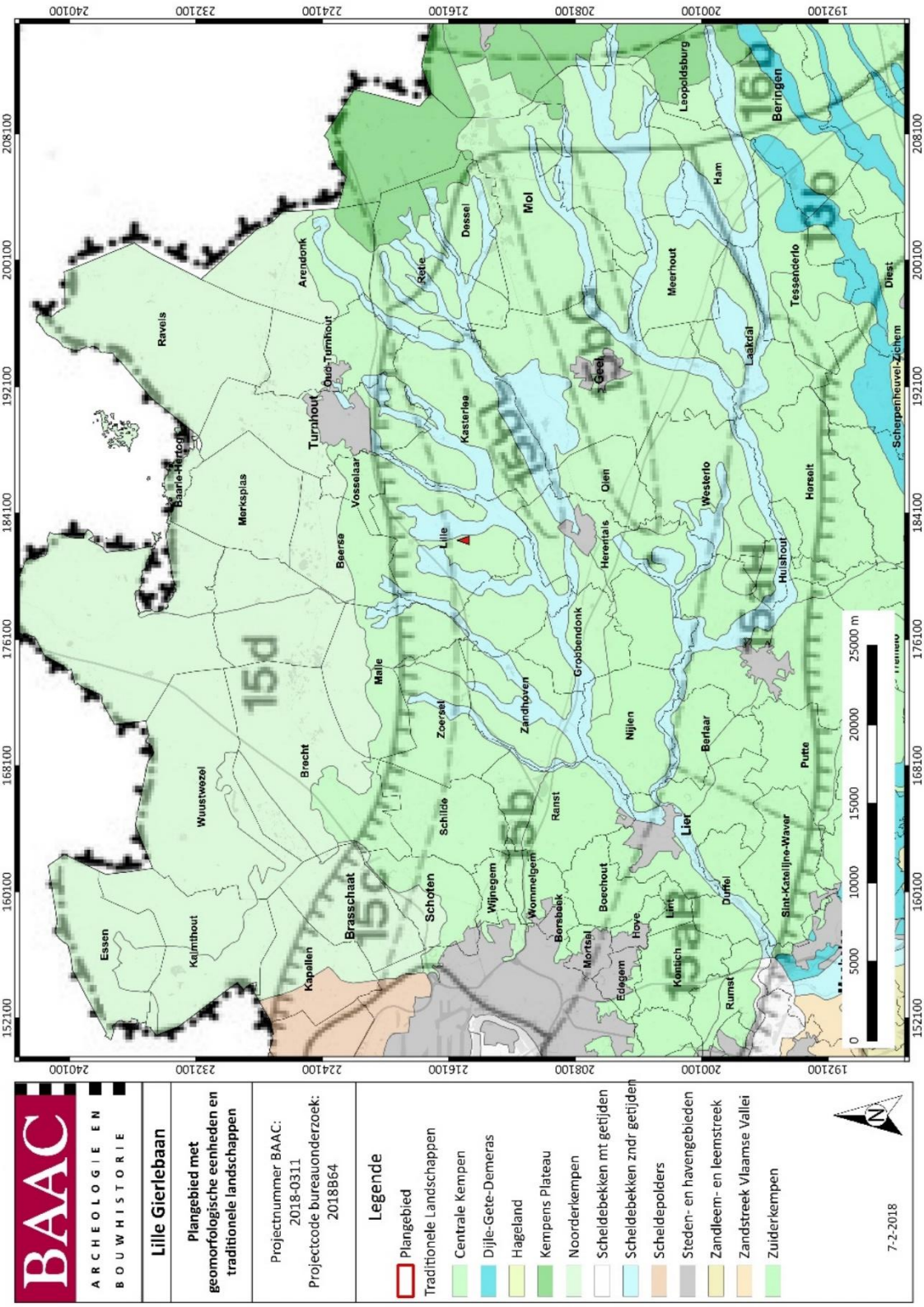
Figuur 14: Hoogteverloop terrein[18]

Landschappelijke situering

Volgens de geomorfologische eenheden bevindt het plangebied zich binnen de depressie van de Schijns-Nete tussen de rug van Lichtaart (ten zuidoosten van het plangebied) en het Glacis van Brasschaat (ten noorden van het plangebied). Het zadeldal van de Schijns-Kleine Nete ligt op een gemiddelde hoogte van 15 m + TAW. Het laagste deel van dit dal bevindt zich niet aan de voet van het cuestafront van de kleien van de Kempen, maar is gescheiden door een zwak glacis dat doorsneden wordt door bijriviertjes die naar de Kleine Nete toestromen. De rug van Lichtaart is een langgerekte rug in pliocene zanden die een hoogte bereikt van 40 m + TAW.[19]

Volgens de kaart van de traditionele landschappen is het plangebied gelegen op de grens tussen de Centrale Kempen (het Land van Herentals-Kasterlee) en het Scheldebekken zonder getijdenwerking (Vallei van de Kleine Nete). Het Land van Herentals-Kasterlee wordt gekenmerkt door een bosrijk, zacht golvend gebied, met een uitgesproken parallelle reliëfstructuur die gevormd werd door de valleien en de langs liggende ruggen van pliocene zanden die lokaal bedekt zijn met Holocene rivierduinen. De Vallei van de Kleine Nete is een brede vallei met rechthoekig grachtennetwerk rondom de Kleine Nete. De omgeving wordt gekenmerkt door talrijke plassen en vijvers.[20]

[18] AGIV 2018b
[19] DENIS J. 1992
[20] ANTROP et al. 2002

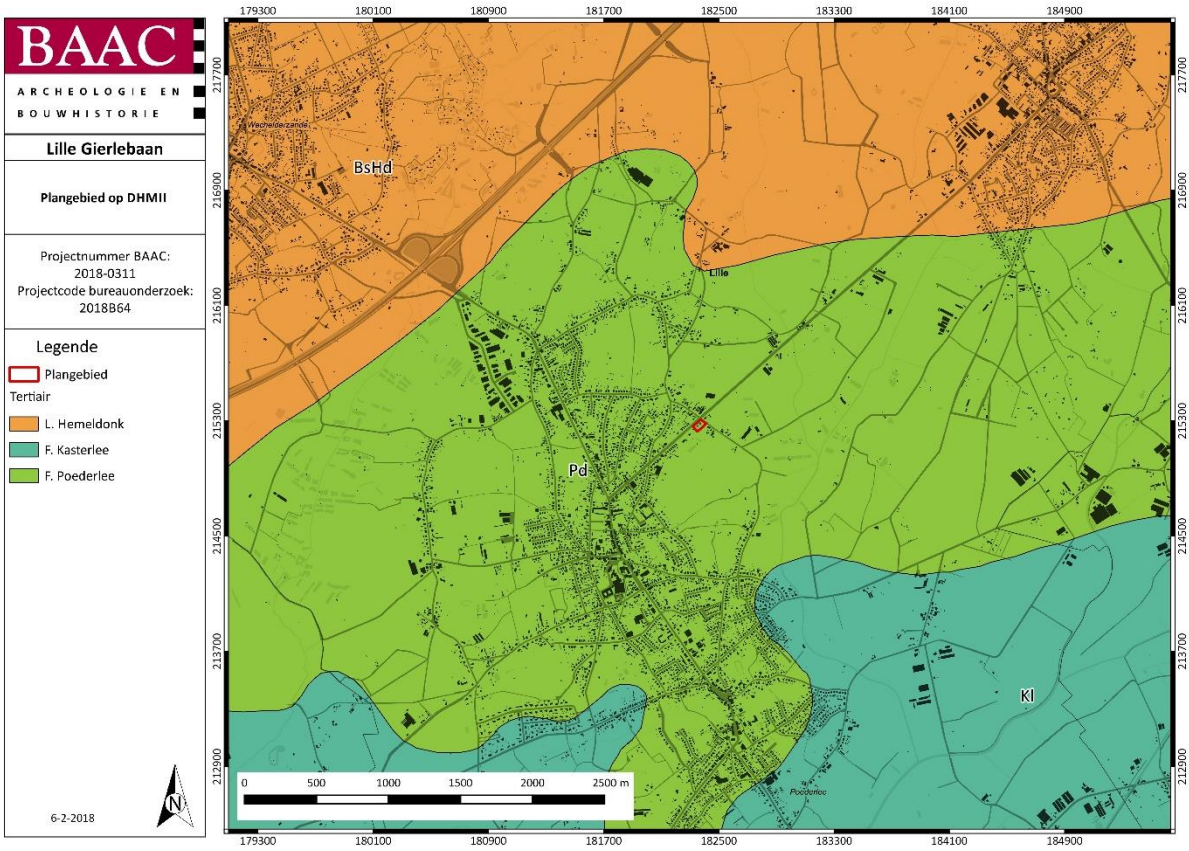


Figuur 15: Plangebied en geomorfologische eenheden[21] geprojecteerd op de traditionele landschappen[22]

[21] DENIS J. 1992
[22] AGIV 2018i

Paleogeen en Neogeen (Tertiair)

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door de Formatie van Poederlee: een bleek grijs, fijn, goed gesorteerd zand. Het wordt gekenmerkt door ijzerzandsteenbanken, is klei-houdend en weinig glauconiethoudend, met de regelmatige aanwezigheid van schelpenhorizonten.[23]

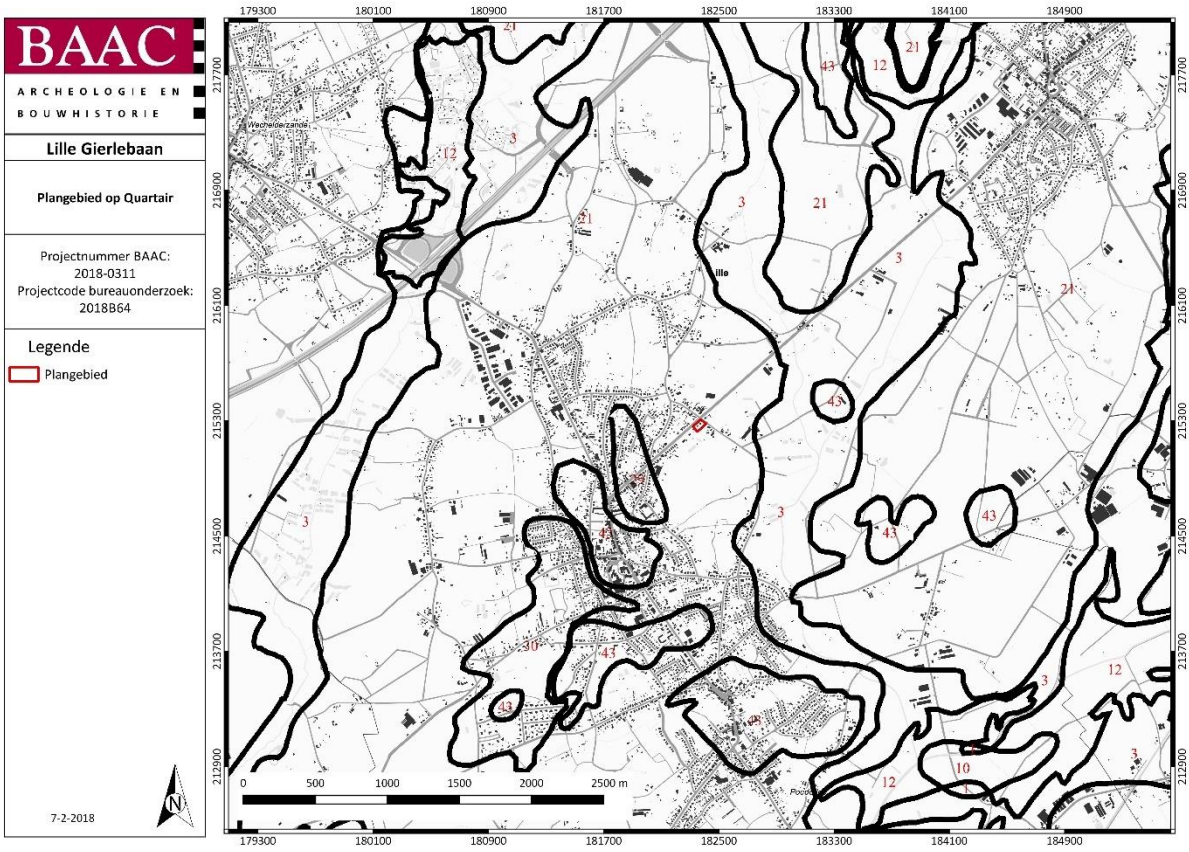


Figuur 16: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart[24]

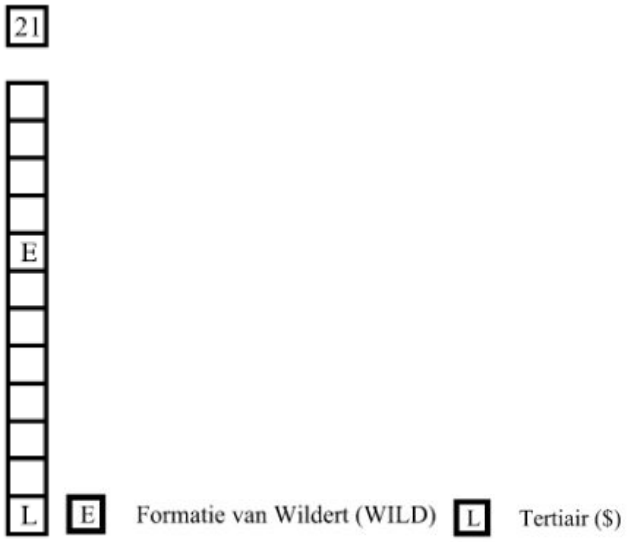
Quartair

Op de Quartairgeologische kaart is het plangebied gekarteerd als de Formatie van Wildert bovenop het Tertiair. Deze eenheid bestaat uit geel (onder de watertafel geelgrijs), vrij goed gesorteerd, zwaklemig, kwartshoudend zand. Door de cryoturbatie van onderliggende grindafzettingen, sporadisch ook grindhoudend. Ter hoogte van de basis wordt soms een kleilaag aangetroffen en is er sprake van een lichte bijmenging van glauconiet. De zwakke gelaagdheid manifesteert zich door een minieme variatie in korrelgrootte. De dikte varieert tussen 1 en 4 meter dik. De afzettingsomstandigheden zijn eolisch en dateren uit het Pleni-Weichsel.[25]

[23] SCHILTZ et al. 2014
[24] DOV VLAANDEREN 2017b
[25] GOOLAERTS & BEERTEN 2006



Figuur 17: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000[26]



Figuur 18: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied[27]

[26] DOV VLAANDEREN 2017c
[27] DOV VLAANDEREN 2017c

Bodem

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als matige natte plaggenbodem (Zdm) en natte grondwatergronden (WSep3z).

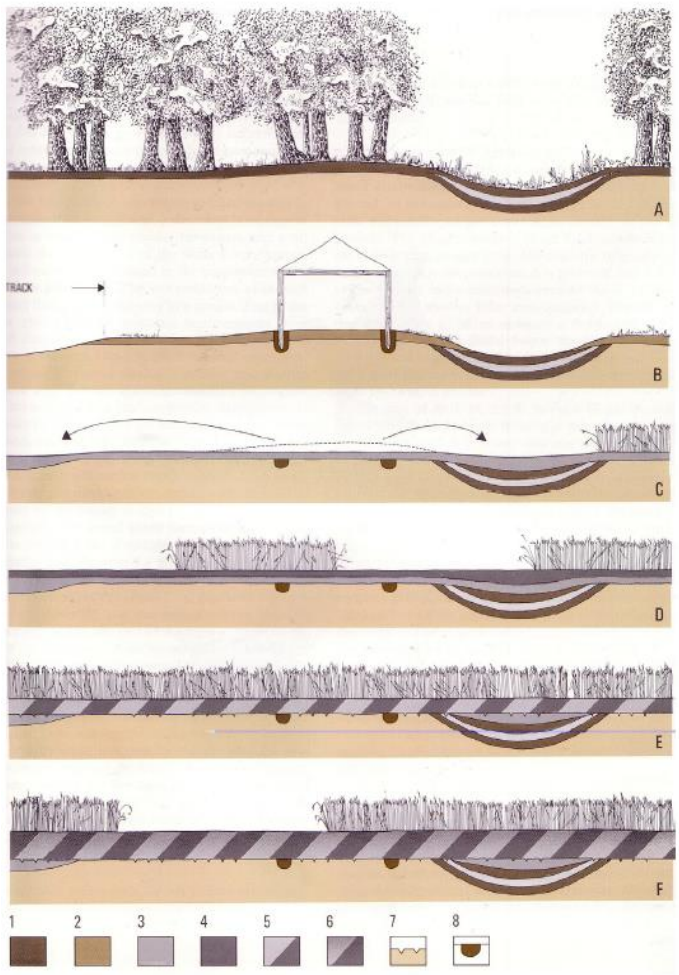
Zdm Is een matig nat, matig gleyig zand met dikke antropogene humus A horizont. Deze matig natte plaggenbodem heeft een homogeen humeuze bruinachtig of grijzige bovengrond van ten minsten 60 cm dik. De onderzijde van het plaggendek is eerder zwart en erg humusrijk, het betreft hier de bouwlaag van een begraven profiel in het plaggendek verwerkt. Indien het begraven profiel een verbrokkelde textuur B is of een gesolifluëerde afzetting, komen duidelijk roestverschijnselen voor. Wanneer de ondergrond gevormd is door een hydromorfe Podzol worden roestverschijnselen moeilijk te herkennen. In het plaggendek zelf komen roestverschijnselen voor tussen 40 en 60 cm diep. Deze gronden worden gekenmerkt door natte bodems in de winter en een optimale waterhuidhouding in de zomer.[28]

WSep3z Is een nat, sterk gleyig lemig zand (klei-zand op geringe of matige diepte) met reductiehorizont zonder profielontwikkeling, de sedimenten worden lichter of grover in de diepte. Deze natte grondwatergrond met reductiehorizont heeft roestverschijnselen ter hoogte van het benedengedeelte van de humeuze bovengrond. De reductiehorizont is blauwgrijs van kleur en begint op een diepte van 100 tot 120 cm. De winterwaterstand ligt nabij het maaiveld, de zomerwaterstand zakt tot 100 cm diep. Deze natte depressie- en beekvalleigronden lenen zich goed tot weiland. Ter hoogte van deze bodem bevindt zich een dikke humeuze bovengrond die als bovengrond wordt uitgebaat (vooral weidegronden).[29]

Plaggengronden bevinden zich over het algemeen rondom oude dorpen en worden gekenmerkt door een humeuze bovengrond, het plaggendek, van 50 cm of dikker. Het plaggendek is ontstaan door eeuwenlange bemesting met potstalmest. Door variaties in de aard (soort plaggen, percentage minerale bestanddelen) en de hoeveelheid van de gebruikte mest, de duur van de ophoging en de oorspronkelijke ligging (nat of droog) vertoont het plaggendek grote verschillen in dikte, kleur, humusgehalte en textuur. Het plaggendek is vaak opgebouwd uit meerdere lagen. De bouwvoor (Aap-horizont), de recent geploegde laag, is meestal 20 à 30 cm dik en bestaat uit donkergrijsbruin tot zwart matig humeus zand. Daaronder bevindt of bevinden zich vaak een of meerdere lagen (Aa-horizont), die over het algemeen lichter zijn en minder organische stof bevatten. Op de overgang van het plaggendek naar de onderliggende natuurlijke ondergrond kan een lichtgrijsbruin gekleurde fossiele cultuurlaag (Ab-horizont) voorkomen van voor de introductie van de plaggenbemesting. Deze laag wordt gekenmerkt wordt door een vuilgrijze, onnatuurlijke kleur en de aanwezigheid van scherven en is vaak sterk aangetast door latere grondbewerking of grotendeels opgenomen in het plaggendek.

Vaak is onder het plaggendek nog een restant van het oorspronkelijke bodemprofiel aanwezig. Indien sprake is geweest van een snelle ophoging, bijvoorbeeld als gevolg van egalisatiewerkzaamheden ten tijde van de ontginning, dan zal onder het plaggendek nog een intacte A-horizont aanwezig zijn van het oorspronkelijke bodemprofiel (het oude loopvlak). Deze laag onderscheidt zich door een hoger humusgehalte en een wat donkerder kleur. Door verploeging is de oorspronkelijke A-horizont echter meestal (grotendeels) opgenomen in het plaggendek. Indien de oorspronkelijke bodem bestond uit een podzolbodem kunnen dieper nog een onverstoorde B- en/of BC- horizont voorkomen. Op grotere diepte gaat de B- of BC-horizont over in het moedermateriaal (de C-horizont).

[28] VAN RANST & SYS 2000
[29] VAN RANST & SYS 2000



Bron: Theuws et al. 1990

Het oorspronkelijke bodemprofiel bestond in Kempen op de hogere delen van het dekzandlandschap uit droge podzolgronden en in de lagere delen uit natte podzolgronden (zie A). Tot de twaalfde-dertiende eeuw werden de hogere dekzandruggen gebruikt voor bewoning en de aanleg van akkers en grafvelden. Hierdoor werd de bovengrond van het oorspronkelijke bodemprofiel verstoord en ontstond een cultuurlaag. Palen, waterputten en voorraadkuilen lieten diepere sporen in het bodemprofiel achter (zie B). Omstreeks de dertiende eeuw werden de nederzettingen verplaatst naar de overgang van de hogere naar de lagere delen, langs of in de beekdalen. De reliëfrijke, hogere delen werden vanaf deze periode op grote schaal geëgaliseerd, zodat een groot aaneengesloten, vlakgelegen akkercomplex ontstond (zie B). Hierbij zijn de hogere delen van de zandgronden gedeeltelijk onthoofd, waardoor alleen de BC-horizont nog resteert. Het vrijgekomen zand werd gebruikt om de dekzandlaagten op te vullen, waardoor vaak het gehele podzolprofiel bewaard is gebleven. Fossiele akkerlagen uit deze periode zijn vrijwel uitsluitend op de flanken van de vroegere dekzandruggen bewaard gebleven.
Vanaf ongeveer de vijftiende eeuw is men, in combinatie met de voornoemde egalisatie, begonnen met het bemesten van de akkers met materiaal uit de potstal. Het rundvee stond in de potstal op een laag strooisel, dat bestond uit o.a. roggestro, plaggen en een mengsel van vergane bladeren, onkruid, bosstrooisel, e.d. Om de zoveel dagen werd een nieuwe laag strooisel in de stal gegooid dat vermengd raakte met de mest van de dieren. Als de potstal vol was werd de plaggenmest op het erf opgeslagen om verder te fermenteren, waarna het werd uitgereden over de akker. Hierdoor ontstond in de loop der eeuwen een dik, humeus dek, het zogenaamde plaggendek (zie D). De plaggendekken werden herhaaldelijk meerdere spaden diep gespit, waardoor de oude cultuurlagen vaak geheel in het onderste deel van het plaggendek zijn opgenomen (zie E). Door variatie in de gebruikte plaggen- en strooisel voor de potstal en spitactiviteiten kunnen in het plaggendek meerdere sublagen aanwezig zijn.[30]

Figuur 19: Vorming van een plaggendek in archeologisch perspectief.

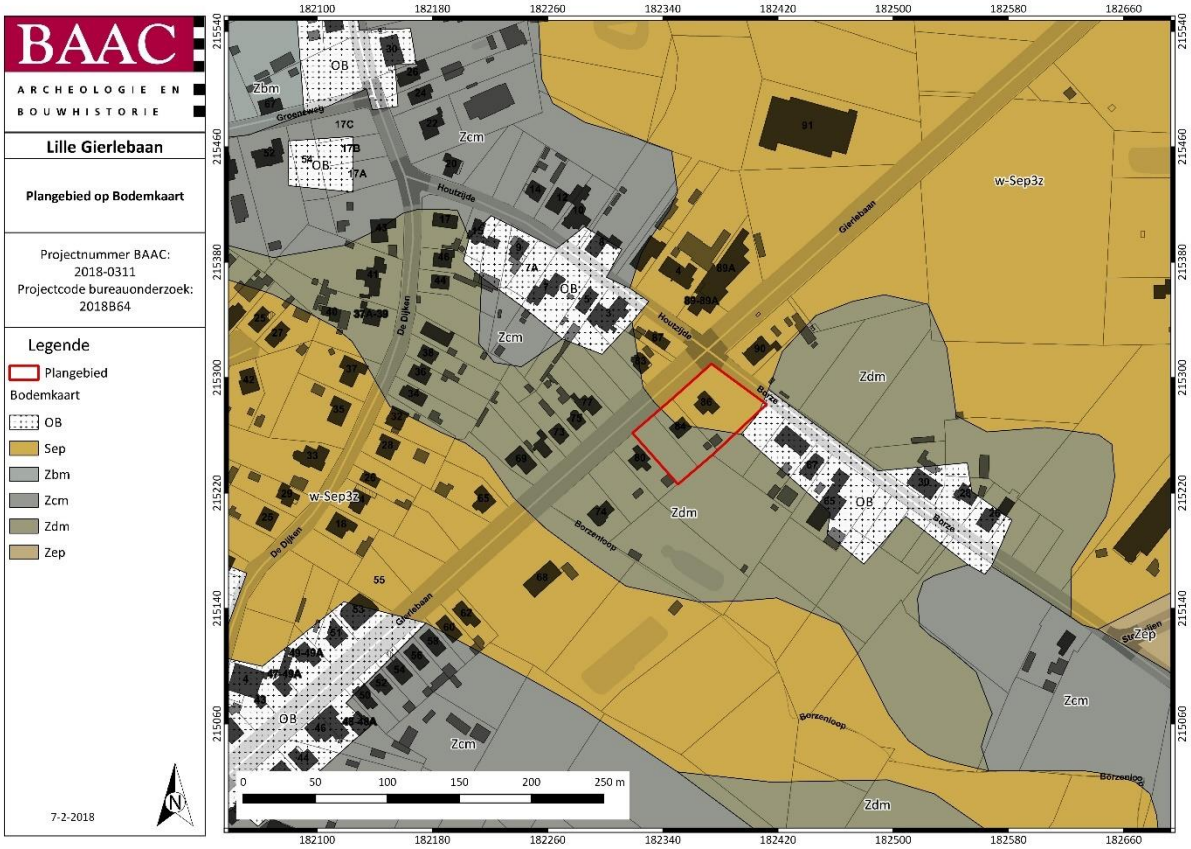
Verwachtingsmodel

Omdat de plaggengronden zijn gevormd onder hoge en droge omstandigheden (althans deze op de hoger gelegen dekzandruggen) en vaak gelegen zijn nabij oude nederzettingen of hoeves (oudste cultuurgronden) is de kans op het aantreffen van vindplaatsen zeer groot. Archeologische vondsten en bewoningssporen kunnen bij een intact bodemprofiel worden verwacht aan de basis van het plaggendek en in de top van een eventueel daar onder begraven bodemprofiel. De plaggenbemesting kwam vanaf ongeveer de 15de eeuw in zwang, zodat vooral vindplaatsen van vóór de late middeleeuwen nog intact en goed geconserveerd zullen zijn. Vanwege de dikte van het plaggendek zullen eventuele vindplaatsen veelal nog gaaf aanwezig zijn, omdat ze door de ophoging geleidelijk buiten het bereik van het eergetouw en de keerploeg (sinds de 15de-16de eeuw) zijn geraakt. De oudere grondbewerking (met eergetouw) zal hooguit de bovenste 15 cm van de oude bodem hebben geroerd en dus nauwelijks verstoringen van de originele bodem hebben veroorzaakt. Eventueel in het

[30] SPEK 2004,THEUWS et al. 1990

plaggendek aanwezig aardewerk uit de late middeleeuwen en uit recentere perioden is vaak van elders aangevoerd en tijdens het bemesten op de akkers terecht gekomen. Het wordt dan ook aangeduid met de term “mestaardewerk” en wijst m.a.w. niet op een vindplaats ter plaatse. Ouder aardewerk (prehistorisch, Romeins en/of vroeg-volmiddeleeuws) dat zich in (de basis van) het plaggendek bevindt kan door biologische activiteit en regelmatig ploegen omhoog gewerkt zijn en daardoor weer wel een aanwijzing zijn voor een vindplaats in de begraven ondergrond onder het plaggendek. De grondwaterstand is meestal laag en het profiel is dus goed ontwaterd. Hierdoor zullen vooral organische resten en botmateriaal minder goed geconserveerd zijn.

Onder het plaggendek kan mogelijk een begraven podzolprofiel aanwezig zijn (meestal een Ah-, E-, Bh- en Bs-horizont van een podzol). Dit is met name het geval bij opgevulde lokale depressies, laat in cultuur gebrachte heidegronden of langs de randen van het plaggenareaal, waar een snelle ophoging heeft plaatsgevonden ten gevolge van egalisatiewerkzaamheden. Bij een sterke gradiënt naar beekdalen toe of bij grote depressies heeft de aanwezigheid van een relatief intacte podzolbodem belangrijke implicaties met betrekking tot de eventueel aanwezige steentijdvindplaatsen. Vooral de flanken van dekzandruggen in de onmiddellijke nabijheid van waterlopen en vennen kennen een hoog potentieel op vindplaatsen uit de steentijden. Beekdalen en kleine rugjes rond vennen waren geliefde vestigingsplaatsen wegens de nabijheid van water en de gevarieerde biotoop (grote variëteit aan voedselbronnen).[31] Indien aanwezig, mag er van worden uitgegaan dat het gave tot zeer gave vuursteenvindplaatsen betreft met een belangrijk onderzoekspotentieel.



Figuur 20: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen[32]

[31] VAN GILS & DE BIE 2009; VANACKER e.a. 2001

[32] DOV VLAANDEREN 2017a

1.3.2 Historisch kader

Lille werd in 1157 voor het eerst vermeld als *Lino,* in 1181 als *Lille* en in 1257 als *Lillo*. '*Lille*' is een samenstelling van Lo en de boomnaam Linde.[33] De bosrijke gemeente uit de Noorderkempen is centraal gelegen ten opzichte van de fusiegemeenten Poederlee, Wechelderzand en Gierle. Lille behoorde tot het Land van Turnhout binnen het hertogdom Brabant. In maart 1445 werden de rechten op de goederen van het hertogelijke domein te Lille in leen gegeven door Filips de Goede aan zijn secretaris Ambrosius de Dynter. Deze rechten gingen later over op diens zonen. Sinds 1440 behoorden andere lenen toe aan Maragaretha van Lille, later aan Gabriel Tripan. Bovendien had hertog Filips het kapittel van Lier in 1457 in het bezit gesteld van een heerlijk laathof te Lille. In 1560 werd de heerlijkheid verpand aan Gaspar Schetz, latere eigenaars zijn onder andere Jan de Proost, het huis van Brandenburg, de hertog van Sylva Tarouca en de graven de Pestre.[34]

Op kerkelijk vlak was Lille voor 1123 afhankelijk van de parochie van Vorselaar. In 1123 werden beiden aan de kathedraal van Kamerrijk geschonken. Pas in 1567 werd Lille een zelfstandige parochie. In 1566 woedde een beeldenstorm in de kerk en in 1584 werd de parochiekerk zelfs volledig afgestookt door soldaten die te Herentals in garnizoen lagen.[35] De loop van de 16de – begin 17de eeuw was voor de hele bevolking een harde periode. Naast de doortrekkende legers die elkaar tussen de protestanten en katholieken bestreden, brak ook de pest uit. In 1700 brak ten slotte de Spaanse Successieoorlog uit. Onder het bewind van keizerin Maria-Theresia kende de economie van de regio een belangrijke bloei en werden verschillende pogingen ondernomen om het uitgestrekte heidegebied te ontginnen. In 1789 leden de Oostenrijkse troepen een nederlaag tegen de Patriotten tijdens de Slag van Turnhout. Negen jaar later woedde de Boerenkrijg tegen de Fransen. Tijdens de Franse overheersing behoorde het gebied toe aan het Departement van de Twee Neten. Later onder invloed van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden (1ste helft 19de eeuw) werd dit de provincie Antwerpen.[36]

Midden 19de eeuw kende Lille een kaarsenfabriek en twee brouwerijen, rond 1900 werd de landbouw van groot belang, later groeide de gemeente uit tot een diamantencentrum. De groeiende welvaart had in 1920 een zekere bevolkingsgroei tot gevolg na 1920.De gordel rondom het centrum behield vooralsnog zijn landelijk karakter.[37] Sinds 1977 vormen Lille, Poederlee, Gierle en Wechelderzande de fusiegemeente Lille.[38]

1.3.3 Cartografische bronnen

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^{e} eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken.

[33] DEBRABANDERE et al. 2010
[34] HASQUIN & VAN UYTVEN 1980, IOE 2018: ID121672
[35] HASQUIN & VAN UYTVEN 1980, IOE 2018: ID121672, DE SEYN 1934
[36] GEMEENTE LILLE 2018
[37] HASQUIN & VAN UYTVEN 1980, IOE 2018: ID121672
[38] GEMEENTE LILLE 2018

Ferraris (1771-1778)

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van Joseph de Ferraris, een generaal bij de Oostenrijkse artillerie en veldmaarschalk in de Oostenrijkse Nederlanden. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied.[39]

Op de Ferrariskaart (Figuur 21) is te zien dat het plangebied onbebouwd is en in gebruik als akkerland. Van de huidige Gierlebaan lijkt nog geen sprake, de huizen zijn allemaal gelegen aan wat nu de Borza lijkt te zijn. Het centrum van Lille is relatief klein, met rondom rond verschillende grote akkers. Langsheen de Laakbeek worden de percelen weergegeven als drassige weilanden. Ten oosten van de beekvallei wordt de omgeving gekenmerkt door heidegronden.

Vandermaelen (1846-1854)

Een volgende bron zijn de Vandermaelenkaarten (Figuur 22), die gemaakt zijn door Philippe Vandermaelen. Zijn gedetailleerde (schaal 1:20.000) *Carte topographique de la Belgique* is tussen 1846 en 1854 gemaakt en bestaat uit 250 folio's.[40]

Ter hoogte van het plangebied wordt nog steeds geen bewoning weergegeven. Het centrum van Lille (*Lille St.-Pierre*) breidt stilletjes aan uit. De omgeving rondom is hoofzakelijk in gebruik als landbouwgrond met her en der molens verspreid in het landschap. De bewoning situeert zich voornamelijk langsheen de wegen. '*Borze*' wordt hier vermeld als een kleine bewoningskern tussen Lille en '*Housie*'. De Laakbeek wordt vermeld als '*Holllebemde beek*'.

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

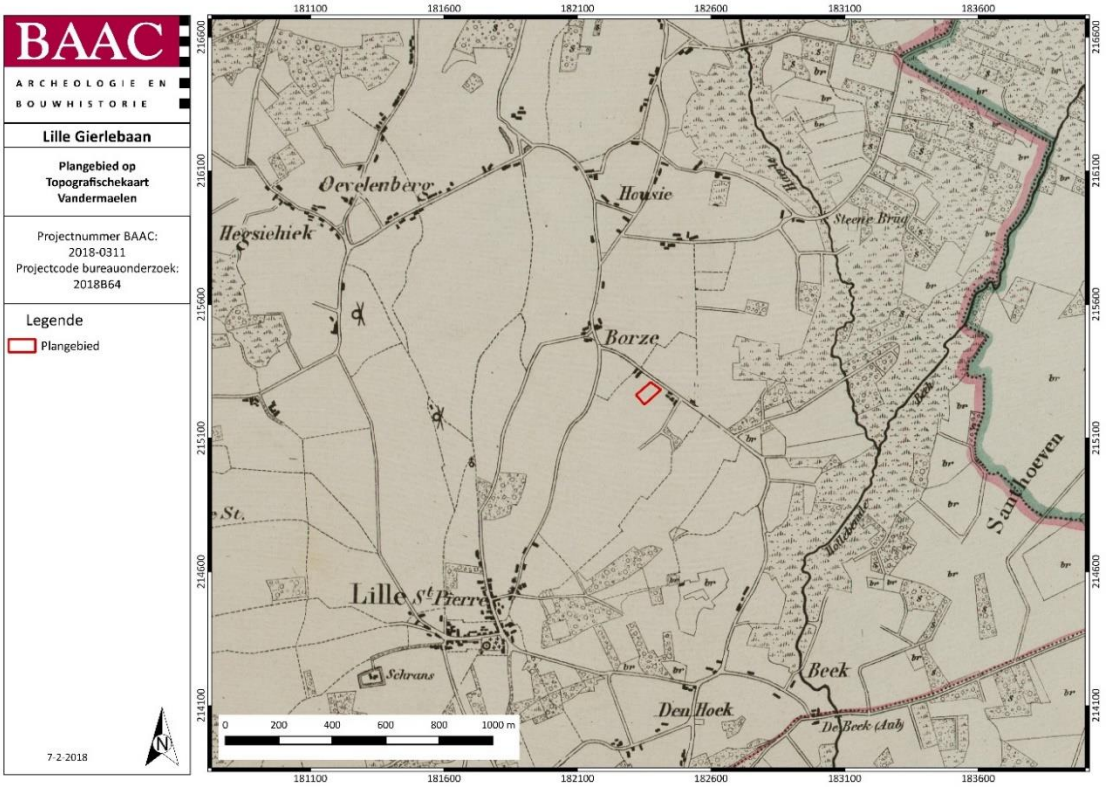
Een andere 19de-eeuwse kadasterkaart is de Atlas der Buurtwegen (Figuur 23). Deze atlas werd opgemaakt in opdracht van de wetgever en had als doel om ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.[41]

In het plangebied lijkt de situatie nauwelijks gewijzigd ten opzichte van de Vandermaelenkaart. Het plangebied blijft nog steeds ongebouwd.

[39] KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2017
[40] GEOPUNT 2017e
[41] GEOPUNT 2017d

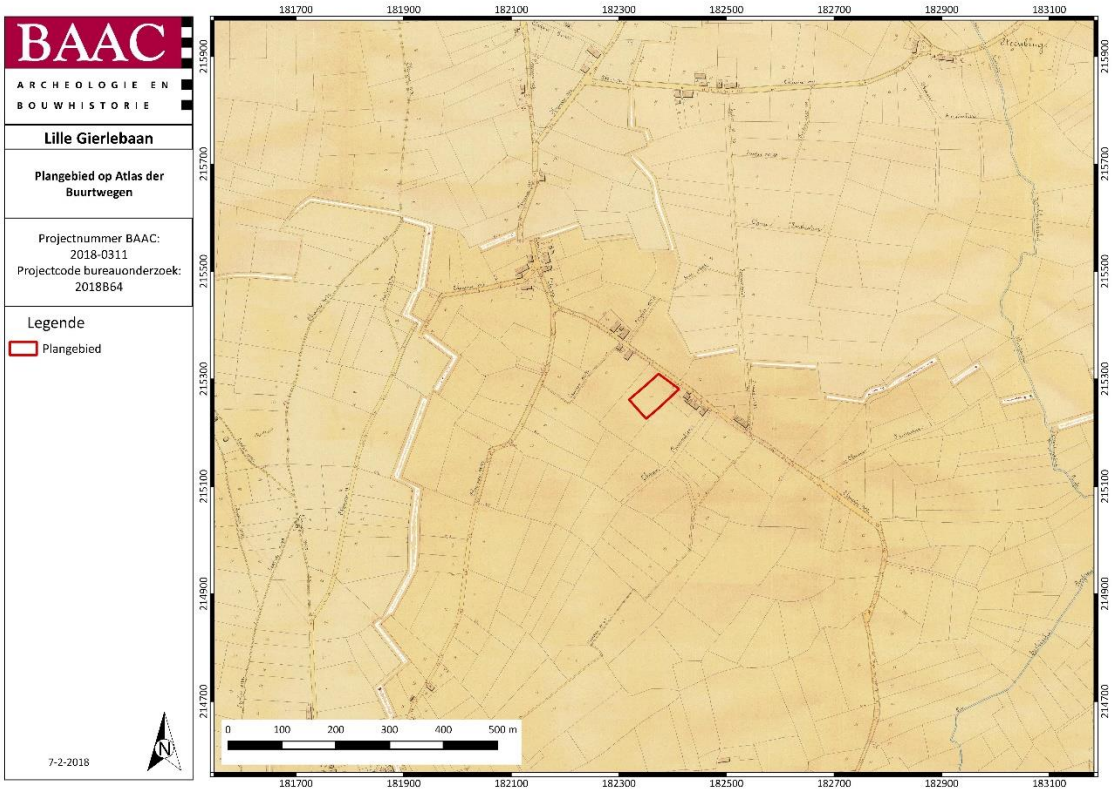


Figuur 21: Plangebied op de Ferrariskaart[42]



Figuur 22: Plangebied op de Vandermaelenkaart[43]

[42] GEOPUNT 2017b
[43] GEOPUNT 2017c



Figuur 23: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen[44]

1.3.4 Archeologisch kader

CAI

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt ons om een inschatting te maken over het archeologisch potentieel van het plangebied.

Voor het plangebied zelf aan de Gierlebaan zijn er geen archeologische waarden gekend (Figuur 24).[45] Rondom het projectgebied werd een aantal meldingen teruggevonden (Tabel 1).

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.[46]

CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
164919	MECHANISCHE PROSPECTIE: MIDDELEEUWEN EN METAALTIJDEN
106529	CONTROLE WERKEN: SPOREN ZONDER INTERPRETATIE EN DATERING
215160	METAALDETECTIE: WOII EN NIEUWSTE TIJD
208737	METAALDETECTIE: LATE MIDDELEEUWEN EN NIEUWSTE TIJD

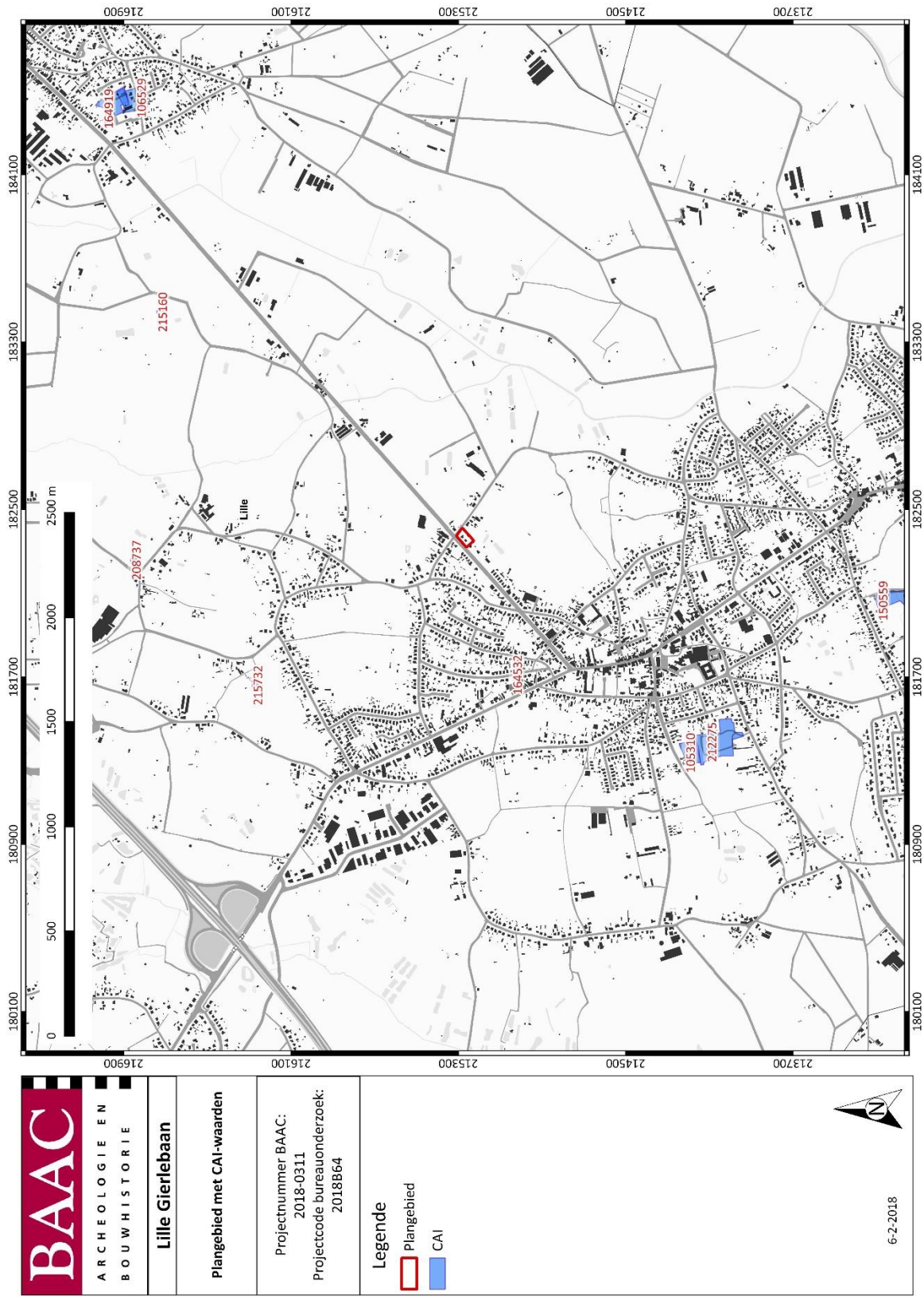
[44] GEOPUNT 2017a
[45] CAI 2017
[46] CAI 2017

215732	METAALDETECTIE: NIEUWE TIJD
164532	CARTOGRAFIE: KAPEL
105310	CARTOGRAFIE: HOEVE
212275	MECHANISCHE PROSPECTIE: LATE MIDDELEEUWEN
150559	MECHANISCHE PROSPECTIE EN OPGRAVING: STEENTIJD, LATE MIDDELEEUWEN, WOII

In de nabije omgeving van het plangebied werd het laatste decennia al her en der archeologisch (voor)onderzoek uitgevoerd. Zo werd naar aanleiding van een verkaveling ter hoogte van de Veenakkers te Gierle , ca. 2,5 km van het plangebied, een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waarbij paalsporen daterende uit de middeleeuwen en paalsporen en greppels uit de metaaltijden werden geregistreerd. Omwille van het beperkt aantal sporen werd geen vervolg onderzoek geadviseerd (ID164919). Ter hoogte van de Schrans, ca. 1,5 km van het plangebied, werden tijdens archeologisch vooronderzoek verschillende kuilen, greppels en waterkuilen of putten geregistreerd, daterende uit de late middeleeuwen. Na de prospectiefase werd een opgraving geadviseerd, maar daar zijn tot op heden geen resultaten over gekend (ID212275). Ter hoogte van Schrieken I (Heikant) te Poederlee, ca. 2 km ten zuiden van het plangebied, werd een vlakdekkende opgraving uitgevoerd. Tijdens de prospectiefase en vervolgens de effectieve opgraving werd onder meer een grafstructuur aangetroffen: een langgerekte rechthoekige structuur. Mogelijk betreft het hier een langbed. Uit de volle middeleeuwen werden twee erven aangesneden met telkens één groot bootvormig gebouw met bijhorende waterput, enkele spiekers en kleine bootvormige schuren. Verder werden drie smalle rijen met dubbele paalkuilen aangetroffen die mogelijk de grens tussen het akkerland en het heidegebied aanduiden. Deze omheining diende dan wellicht als veewering of als bescherming tegen stuifzand. Uit diezelfde periode werden ook verschillende drenkpoelen, waterputten, grachten en een grote hoeveelheid aardewerk aangetroffen. De complexe configuratie van greppels weerspiegelt vermoedelijk de afbakening van diverse activiteitenzones. Verder werd ook een fragment van een Romeinse ribbenkom aangetroffen in één van de waterputten. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd ter hoogte van dit onderzoeksterrein ook een munitiedepot opgericht waarbij nabij een bomkrater werd aangetroffen. Tijdens de aanleg van het opgravingsvlak werd lithisch materiaal aangetroffen waaronder twee stuks in wommersomkwartsiet en twee in vuursteen (ID150559). Tijdens werfcontroles ter hoogte van de Ravenstraat te Gierle werden tijdens het uitgraven van de nieuwe Ravenstraat in de buurt van de bestaande Valkenstraat een 40-tal sporen aangetroffen. Meer details werden niet gevonden over de datering en interpretatie van de sporen (ID106529).

Naast mechanische prospectie en proefsleuven werden ook verschillende vondsten aangetroffen in een straal van 1 à 2 km rondom het plangebied door middel van metaaldetectie. Zo werd te Lille Klophamer een metalen vondstenconcentratie aangetroffen daterende uit de Tweede Wereldoorlog met onder meer twee kogels afkomstig van een bommenwerper die neerstortte in 1944 ter hoogte van de Achterraaf te Gierle, en twee Centiem uit 1855, een knoopje, een musketkogel en een gespje, vermoedelijk allen uit de Nieuwste Tijd (ID215160). Ter hoogte van Houtzijde-Rolleken te Lille werd naast een middeleeuwse munt (1497-1504) ook een Belgische munt gevonden uit 1947(ID208737). Op de Kauweberg te Lille werd een Liard van prinsbisdom Luik gevonden uit de 17de eeuw (ID215732).

Ook op basis van cartografie werden ook enkele CAI-waarden toegekend. De Kapel "*de la Vierge*" of Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Ackere is een verdwenen kapel, ten zuidwesten van het plangebied, die vermoedelijk dateert uit de 18de eeuw en zichtbaar is op de kaart van Ferraris en het gereduceerd kadaster (ID: 164532). Een ander voorbeeld uit de omgeving is de Schranshoeve te Lille, ca. 1,5 km ten zuidwesten van het plangebied gelegen. Het betreft een site met walgracht vermoedelijke daterende uit de middeleeuwen en weergegeven op het gereduceerd kadaster (ID10531).



Figuur 24: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart[47] geprojecteerde op de GRB[48]

[47] CAI 2017
[48] AGIV 2018c

Archeologienota's

Vooronderzoek Lille Wechelsebaan Poederlee (nr.1)

Naar aanleiding van een stedenbouwkundigevergunningsaanvraag werd ter hoogte van de Wechelsebaan te Poederlee (Lille) een archeologienota opgesteld door ADEDE. Op basis van de bureaustudie werd vastgesteld dat het plangebied sinds de periode 1979-1990 bebouwd werd, in eerste instantie door een kleine structuur die vermoedelijk geen verstoringen veroorzaakte in de bodemopbouw. Vanaf 2000-2003 werd het plangebied effectief bebouwd. In de directe omgeving werden nog geen archeologische onderzoeken uitgevoerd. Wel werd de bodemopbouw ter hoogte van het plangebied door middel van een recent booronderzoek in kaart gebracht. Vanaf een diepte van 0,95 m werden geen recente antropogene verstoringen meer aangetroffen. Onderliggende lagen omvatten mogelijk de restanten van een plaggendek en/of podzol. Op een diepte van 1,40 – 1,80 m werd een dikke kleilaag geregistreerd. Met daaronder verschillende zandlagen, al dan niet turfhoudend. Dit onderzoek werd niet uitgevoerd met het oog op aanwezige archeologische sites, wel kon dus de bewarignstoestand van archeoliogisch en cultuurhistorische horizonten in kaart gebracht worden. De geplande werken zullen mogelijk aanwezige sites of sporen verstoren, waardoor een verder archeologisch vooronderzoek werd geadviseerd in uitgesteld traject, na het verkrijgen van de vergunning.[49]

Vooronderzoek Lille Wechelsebaan (nr.2)

Naar aanleiding van een verkavelingsverunningaanvraag werd ter hoogte van de Wechelsebaan te Lille een archeologienota opgesteld door All-Archeo. Op basis van de bureaustudie kon het plangebied op een gunstig landschappelijke locatie gesitueerd worden: een zandrug die geflankeerd wordt door een beekvallei. Maar de terreinen zijn tot op heden grotendeels bebouwd en verhard. De bodemopbouw zal dus in zekere mate verstoord zijn. In combinatie met de beperkte omvang van het onderzoeksgebied werd een eerder laag potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd. Kosten van bijkomende archeologisch onderzoek zouden dan ook niet opwegen tegen de te verwachten kenniswinst. Er werd dan ook verder geen archeologisch (voor)onderzoek meer geadviseerd.[50]

Vooronderzoek Gierlebaan 68 (nr.3)

Naar aanleiding van een stedenbouwkundige vergunningaanvraag ter hoogte van de Gierlebaan (nr.68) te Lille, werd een archeologienota opgesteld door Acke & Bracke Archeologie. Ter hoogte van het plangebied bevindt zich op heden een villa met landschapstuin, twee kleine opslagplaatsen en een vijver. De site bleef onbebouwd tot de 2de helft van de 20ste eeuw en werd voorheen gebruikt als landbouwgrond/drassige beemden met houtkanten. De omgeving van het plangebied is archeologisch weinig gekend. De bodem wordt gekarteerd als natte lemige zandbodem zonder profiel, maar de grondwaterstand fluctueert echter over der eeuwen heen. De huidige toestand weerspiegelt dus niet noodzakelijk de toestand van vele eeuwen terug. Op basis van de desktopstudie kon geen specifieke archeologische verwachting vooropgesteld worden, wat niet wil zeggen dat er geen archeologische verwachting is. Omdat op basis van het bureauonderzoek de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet voldoene aangetoond kon worden en de geplande werken, voor ten minste een deel van het terrein, de bestaande bodemopbouw grondig zullen verstoren, wordt verder archeologisch onderzoek geadviseerd ter hoogte van de geplande werken. Verder archeologisch

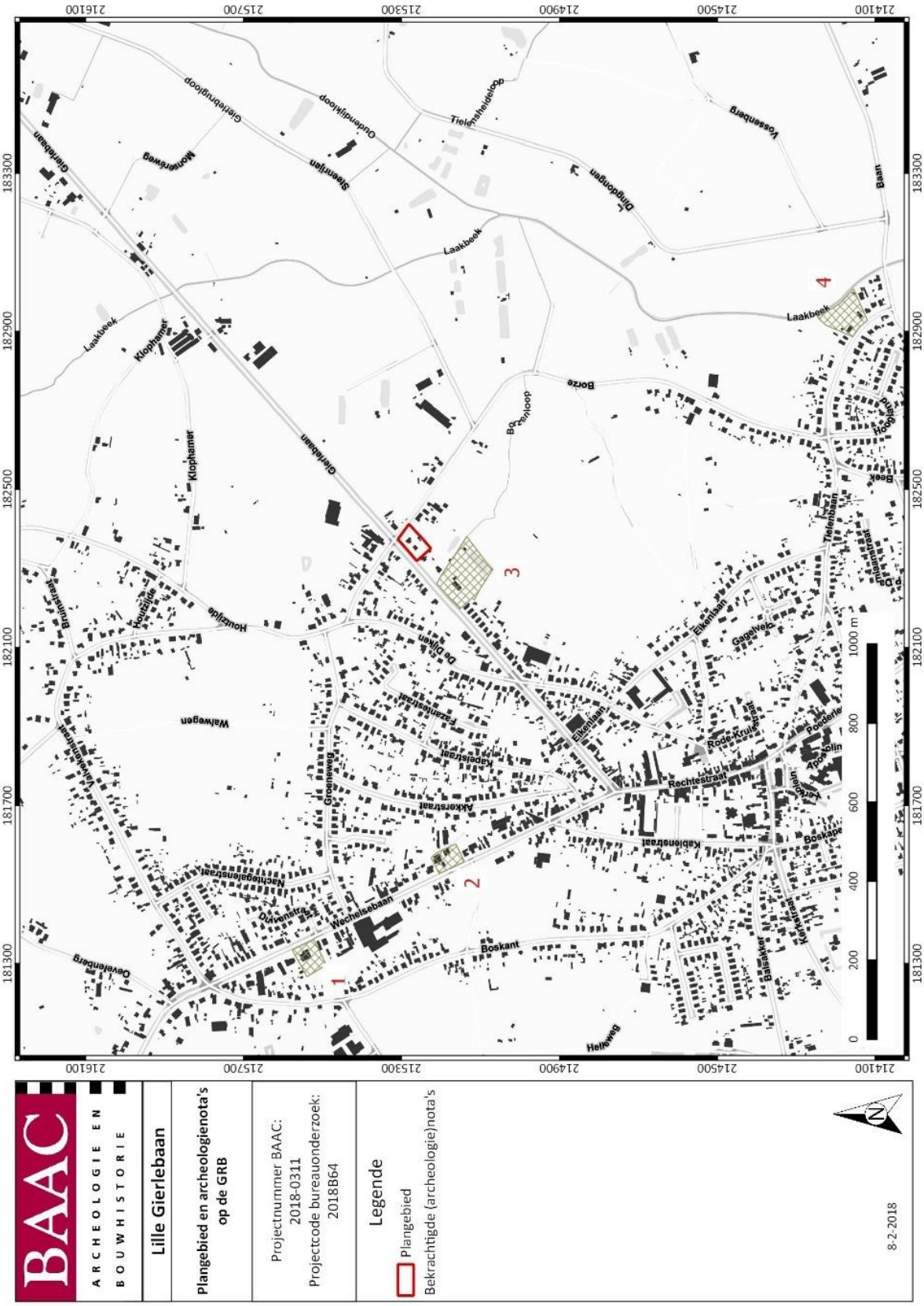
[49] DE SMAELE et al. 2016
[50] REYNS & CLEDA 2016

vooronderzoek wordt in de eerste plaats geadviseerd onder de vorm van een landschappelijk bodemonderzoek, eventueel gevolgd door archeologisch booronderzoek, en een proefsleuvenonderzoek. Dit alles zal gebeuren in uitgesteld traject, na het verkrijgen van de vergunning.[51]

Vooronderzoek Lille Tielenbaan (nr.4)

Naar aanleiding van een verkavelingsvergunning ter hoogte van de Tielenbaan (nr. 113-117) te Lille, werd een archeologienota opgesteld door All-Archeo. Op basis van de bureaustudie kon worden aangetoond dat het plangebied een zeker archeologisch potentieel kent. Er werd een concrete verwachting geformuleerd voor sporen gerelateerd aan de historische bewoning ter hoogte van het plangebied, gekend op basis van historisch kaarten. Maar ook archeologische waarden in de nabije omgeving zoals sporen uit de steentijd, metaaltijden, Romeinse tijd en de middeleeuwen wijzen op een vroege occupatiegeschiedenis van de omgeving rondom het plangebied. De verwachte aanwezigheid van een plaggendek en de bebouwing op het terrein maken de kans op een goed bewaarde steentijd eerder gering. Maar archeologische sporen zouden wel nog kunnen worden aangetroffen. Verder archeologisch (voor)onderzoek werd dan ook geadviseerd in uitgesteld traject.[52]

[51] ACKE et al. 2017
[52] REYNS & FERKET 2017



Figuur 25: Plangebied en archeologienota's[53] in de omgeving geprojecteerde op de GRB[54]

[53] ONROEREND ERFGOED VLAANDEREN 2017
[54] AGIV 2018c

1.4 Besluit

1.4.1 Datering en interpretatie

Het plangebied is gelegen net buiten het centrum van het dorp Lille. De landelijke ligging heeft er vermoedelijk voor gezorgd dat het onderzoekterrein tot in de 20ste eeuw is gespaard gebleven van antropogene ingrepen. De huidige verbindingsweg tussen Lille en Gierle (Gierlebaan) dateert van na het midden van de 19de eeuw en voor 1971. Eventueel oudere bewoning vond aansluiting op de huidige Borza. Het plangebied is op basis van historisch kaarten tot in de loop van de 20ste eeuw in gebruik geweest als akker-of weideland. Pas na de aanleg van de huidige Gierlebaan werd een eerste woning ter hoogte van het plangebied gebouwd, in de loop van de jaren '80 nog één. De verstoring ter hoogte van het plangebied blijft dus eerder beperkt.

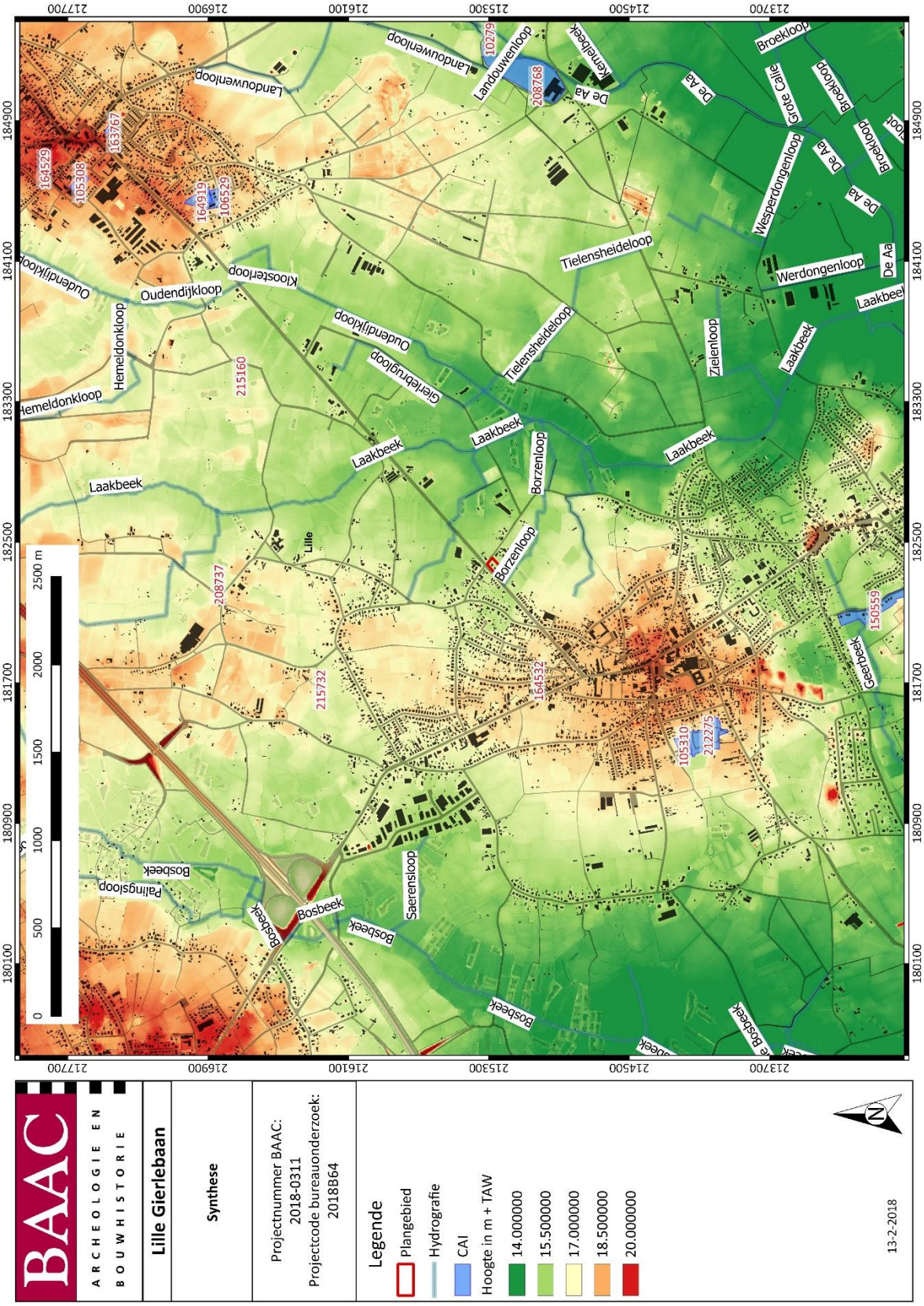
1.4.2 Archeologische verwachting

Op basis van landschappelijke en bodemkundige situering wordt een relatief hoge verwachting voor archeologische waarden ter hoogte van het plangebied vooropgesteld. Het plangebied is immers gelegen in een zacht golvend, landelijk gebied, nabij een beekvallei. Bodemkundig is het plangebied gelegen op de grens tussen een matig natte plaggenbodem en een nat lemige zandbodem zonder profielontwikkeling. Vooral ter hoogte van de plaggenbodem is de kans op aantreffen van archeologische vondsten en sporen relatief groot bij een intact bodemprofiel en dit aan de basis van het plaggendek en in de top van het eventueel daaronder begraven bodemprofiel. Plaggen werden vanaf de 15de eeuw gebruikt, dus vooral sporen van voor de 15de eeuw kunnen worden aangetroffen. Onder het plaggendek situeert zich mogelijk nog een begraven podzol. Zeker in de nabije omgeving van een beekdal zou dit kunnen wijzen op de aanwezigheid van resten van steentijdbewoning.

Historisch onderzoek levert vooral informatie op vanaf de late middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. Lille en haar bewoners werden tijdens deze periodes vaak het slachtoffer van rondtrekkende troepen en nieuwe heerschappijen. Ook tijdens de Tweede Wereldoorlog raakt Lille sterk betrokken bij het oorlogsgebeuren. Volgens historische kaarten werd geen bewoning waargenomen ter hoogte van het plangebied zelf. Dit was tot de eerste huizen in de 19de-20ste eeuw vermoedelijk vooral in gebruik als akker- en/of weiland. Rondom het plangebied zijn nog geen archeologische waarden gekend, maar in de ruimere omgeving werden tijdens archeologisch (voor)onderzoek wel verschillende sporen en vondsten daterende vanaf de steentijd en metaaltijden, over de middeleeuwen tot WOII aangetroffen.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan dus niet met zekerheid gezegd worden of er archeologische waarden in het plangebied aanwezig zijn. Het plangebied werd niet specifiek bij naam vermeld in de historische bronnen. Voor de oudere perioden (steentijden-metaaltijden-Romeinse periode) is er niets voorhanden wat betreft historische bronnen die relevant zijn voor het plangebied. De enige manier om hierover informatie in te winnen is dan ook veldonderzoek met ingreep in de bodem.

Op basis van een bureaustudie kan niet bepaald worden in welke mate de bodemopbouw al dan niet intact is gebleven. Mogelijk heeft de woningbouw een deel van de oorspronkelijke, natuurlijke bodemopbouw reeds vernietigd maar gezien de mogelijke aanwezigheid van het plaggendek kan de graad van verstoring beperkt gebleven zijn.



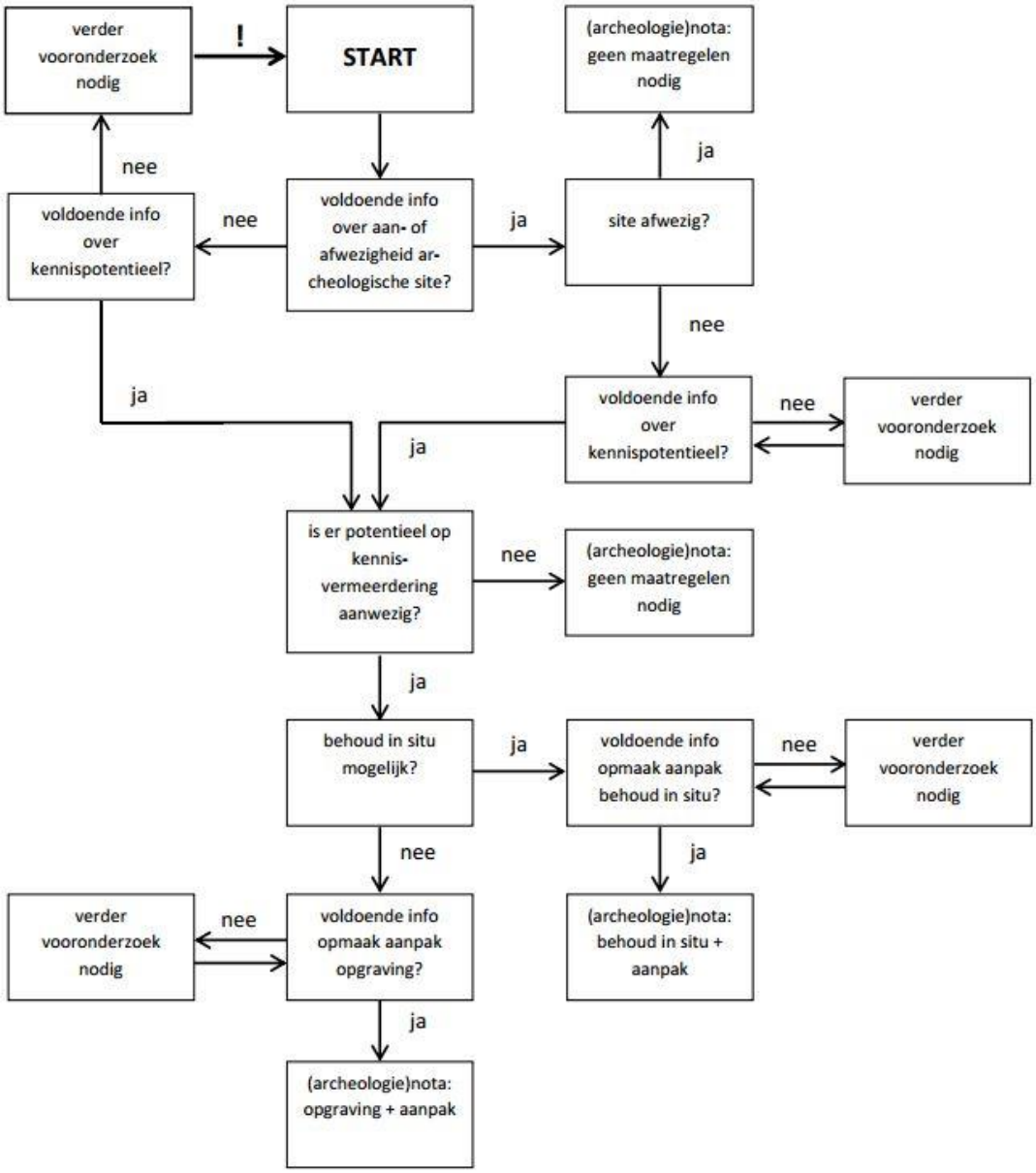
Figuur 26: Syntheseplan

1.4.3 Potentieel op kennisvermeerdering en afweging noodzaak verder vooronderzoek

Gezien de relatief hoge archeologische verwachting op basis van de bureaustudie en de volledige verstoring die de geplande werken met zich meebrengen, wordt het eventueel aanwezige archeologisch potentieel bedreigd.

Bij de aanwezigheid van een (grotendeels) intact bodemprofiel kunnen archeologische waarden daterende vanaf de steentijd tot en met de Tweede Wereldoorlog verwacht worden. Vooral ter hoogte van de plaggenbodem is de kans op aantreffen van archeologische vondsten en sporen relatief groot bij een intact bodemprofiel aan de basis van het plaggendek en in de top van de eventueel daar onder begraven bodemprofiel. Onder het plaggendek situeert zich mogelijk nog een begraven bodem. Zeker in de nabije omgeving van een beekdal zou dit kunnen wijzen op een intact loopvlak en mogelijk de aanwezigheid van steentijdbewoning. Op basis van een bureaustudie kan niet bepaald worden in welke mate de bodemopbouw al dan niet intact is gebleven. Mogelijk heeft de woningbouw een deel van het de bodemopbouw reeds vernietigd maar gezien de mogelijke aanwezigheid van het plaggendek kan de graad van verstoring beperkt gebleven zijn. Wanneer er dus sprake is van een intact bodemprofiel is er een relatief hoog potentieel op kennisvermeerdering.

Aangezien de aan-of afwezigheid van een archeologisch site niet voldoende kon aangetoond worden , maar er wel een relatief hoog potentieel op kennisvermeerdering aanwezig is op basis van de bureaustudie, geen behoud in situ mogelijk is en er te weinig informatie kon vergaard worden voor een archeologische opgraving, dient verder archeologisch vooronderzoek geadviseerd te worden. Aangezien het plangebied nog bebouwd is, grote delen verhard en de huidige eigenaars geen toestemming wilden verlenen, dient het verder archeologisch vooronderzoek in uitgesteld traject te gebeuren, na het verkrijgen van de vergunning en uitvoering van de sloop tot op het maaiveld.



Figuur 27: Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek.[55]

[55] AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016, fig.3.

2 Samenvatting

Op basis van de bureaustudie kon een relatief hoge archeologische verwachting vooropgesteld worden voor archeologische sporen en vondsten vanaf de metaaltijden tot en met de 15de eeuw indien ter hoogte van het plangebied een intact bodemprofiel aangetroffen wordt. Wanneer zich ook nog een intact bodemprofiel onder de plaggenbodem manifesteert is er ook een relatief grote kans op het aantreffen van steentijdresten. Aangezien het plagengebied vermoedelijk tot in de loop van de 19de-20ste eeuw onbebouwd is gebleven en de ingrepen beperkt zijn gebleven tot twee particulierwoningen is de mogelijke verstoring relatief beperkt gebleven. Gezien deze archeologienota werd opgesteld naar aanleiding van een verkavelingsvergunning wordt uit gegaan van een volledige verstoring voor het volledige plangebied. Omdat de woningen tot op heden nog bewoond zijn en er geen toelating verkregen kon worden tot het betreden van het terrein, werd verder archeologisch vooronderzoek in uitgesteld traject geadviseerd.

3 Lijst met figuren

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart 2
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) 3
Figuur 3: Plangebied op de recente ortho-foto 5
Figuur 4: Plangebied op ortho-foto uit 1971 6
Figuur 5: Plangebied op ortho-foto uit 1979-1990 6
Figuur 6: Plangebied op ortho-foto uit 2000-2003 7
Figuur 7: Plangebied en schematische weergave gekende verstoringen sinds 1971 op GRB 7
Figuur 8: Opmetingsplan bestaande toestand 8
Figuur 9: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting 9
Figuur 10: Grondplan kelderverdieping 10
Figuur 11: Doorsnede van de toekomstige inplanting 10
Figuur 12: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) 13
Figuur 13: Plangebied, hydrografie en hoogteprofiel op het DHMII 14
Figuur 14: Hoogteverloop terrein 15
Figuur 15: Plangebied en geomorfologische eenheden geprojecteerd op de traditionele landschappen 16
Figuur 16: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart 17
Figuur 17: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000 18
Figuur 18: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied 18
Figuur 19: Vorming van een plaggendek in archeologisch perspectief. 20
Figuur 20: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen 21
Figuur 21: Plangebied op de Ferrariskaart 24
Figuur 22: Plangebied op de Vandermaelenkaart 24
Figuur 23: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen 25
Figuur 24: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart geprojecteerde op de GRB 28
Figuur 25: Plangebied en archeologienota's in de omgeving geprojecteerde op de GRB 31
Figuur 26: Syntheseplan 33
Figuur 27: Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek. 35

4 Lijst met tabellen

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied. 25

5 Plannenlijst

Plannenlijst Lille,Gierlebaan	Projectcode bureauonderzoek 2018B64
Plannummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart.
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	06-02-2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 2
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	06-02-2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Plangebied en gekende verstoringen op orthofoto
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	06-02-2018 (raadpleging + plot door BAAC)
Plannummer	Figuur 4
Type plan	Orthofoto 1971
Onderwerp plan	Plangebied
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	06-02-2018 (raadpleging + plot door BAAC)
Plannummer	Figuur 5
Type plan	Orthofoto 1979-1990
Onderwerp plan	Plangebied
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	06-02-2018 (raadpleging + plot door BAAC)
Plannummer	Figuur 6
Type plan	Orthofoto 2000-2003
Onderwerp plan	Plangebied
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	06-02-2018 (raadpleging + plot door BAAC)
Plannummer	Figuur 7
Type plan	Kadasterkaart met plot gekende verstoringen
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	06-02-2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 12

Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied en omgeving op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	06-02-2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 13
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	06-02-2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 15
Type plan	Morfologische eenheden en traditionele landschappen
Onderwerp plan	Plangebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07-02-2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 16
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op tertiairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	06-02-2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 17
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07-02-2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 20
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op bodemkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07-02-2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 21
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgeteld door Joseph de Ferraris
Aanmaakschaal	1:11.520
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1771-1778
Datum	07-02-2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 22
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart, opgesteld door Philippe Vandermaelen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1846-1854

Datum	07-02-2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 23
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1843-1845
Datum	07-02-2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 24
Type plan	Centraal Archeologische Inventaris
Onderwerp plan	Plangebied op CAI-kaart
Aanmaakschaal	1:1
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016
Datum	06-02-2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 25
Type plan	Bekrachtigde archeologienota's
Onderwerp plan	Plangebied op GRB
Aanmaakschaal	1:1
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08-02-2018 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 26
Type plan	Synthese plan
Onderwerp plan	Plangebied op DHMII
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	13-02-2018 (raadpleging)

6 Bibliografie

ACKE, B., BRACKE, M. & VAN QUAETHEM, K., 2017. *Archeologienota Lille Gierlebaan 68 - Verslag van Resultaten*, Zelzate.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2016. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 2.0)*, Brussel.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2017. Geoportaal. Available at: https://geo.onroerenderfgoed.be.

AGIV, 2018a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootschalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2018b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Digitaal Hoogte Model.

AGIV, 2018c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootschalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2018d. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, kleinschalig, zomeropnamen, kleur, 1971, Vlaanderen. Available at: http://www.geopunt.be.

AGIV, 2018e. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, kleinschalig, zomeropnamen, kleur, 1979-1990, Vlaanderen. Available at: http://www.geopunt.be.

AGIV, 2018f. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschalig, winteropnamen, kleur, 2016, Vlaanderen.

AGIV, 2018g. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïk, middenschalig, zomeropnamen, kleur, 2000-2003, Vlaanderen.

AGIV, 2018h. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: http://www.geopunt.be.

AGIV, 2018i. Agiv, Traditionele landschapskaart.

ANTROP, M. et al., 2002. *Overzicht Traditionele landschappen. Versie 6.1 - maart 2002*, Gent: Universiteit Gent: Vakgroep geografie.

BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.

CAI, 2017. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: http://cai.onroerenderfgoed.be/.

CARTESIUS, 2018. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.

DEBRABANDERE, F. et al., 2010. *De Vlaamse Gemeentenamen. Verklarend woordenboek.*, Brussel: Davidsfonds Uitgeverij nv.

DENIS J., 1992. *Geografie van België*, Brussel: Gemeentekrediet.

DOV VLAANDEREN, 2017a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at:

https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage.

DOV VLAANDEREN, 2017b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage.

DOV VLAANDEREN, 2017c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage.

GEMEENTE LILLE, 2018. Geschiedenis. Available at: https://www.lille.be/Geschiedenis/default.aspx?id=284 [Accessed February 8, 2018].

GEOPUNT, 2017a. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: http://www.geopunt.be.

GEOPUNT, 2017b. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: http://www.geopunt.be.

GEOPUNT, 2017c. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: http://www.geopunt.be [Accessed August 2, 2016].

GEOPUNT, 2017d. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at: http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20.

GEOPUNT, 2017e. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854). Available at: http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403.

VAN GILS, M. & DE BIE, M., 2009. Meer-Meirberg: Steentijdbewoning op een Kempense duinenrug. *Archeologie in de provincie Antwerpen*, 3.

GOOLAERTS, S. & BEERTEN, K., 2006. *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 16 Lier*, Leuven.

HASQUIN, H. & VAN UYTVEN, R., 1980. *Gemeenten van België: geschiedkundige en administratief-gegrafisch woordenboek, 1. Vlaanderen* J. . DUVOSQUEL & V. ARICKX, eds., België: Gemeentekrediet.

IOE, 2018. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: https://inventaris.onroerenderfgoed.be.

KEMPENEERS, P. et al., 2016. *De Vlaamse Waternamen. Verklarend en geïllustreerd woordenboek. Deel 1: De provincies Antwerpen, Limburg, Vlaams-Brabant en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.*,

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2017. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

ONROEREND ERFGOED VLAANDEREN, 2017. Loket onroerend erfgoed: archeologienota's. Available at: https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/goedgekeurd [Accessed May 24, 2017].

VAN RANST, E. & SYS, C., 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000). , (April), p.361.

REYNS, N. & CLEDA, B., 2016. *Archeologienota Lille-Wechelsebaan, Rapporten All-Archeo bvba 364*, Temse.

REYNS, N. & FERKET, R., 2017. *Archeologienota Lille - Tielenbaan 113-117, Rapporten All-Archeo bvba 554*, Temse.

SCHILTZ, M., VANDENBERGHE, N. & GULLENTOPS, F., 2014. *Toelichting bij de tertiairgeologische kaart, Kaartblad 16: Lier*, Leuven: Geologisch Instituut.

DE SEYN, E., 1934. *Geschied- en aardkundig woordenboek der Belsche gemeenten*, Turnhout: Uitgaven Brepols.

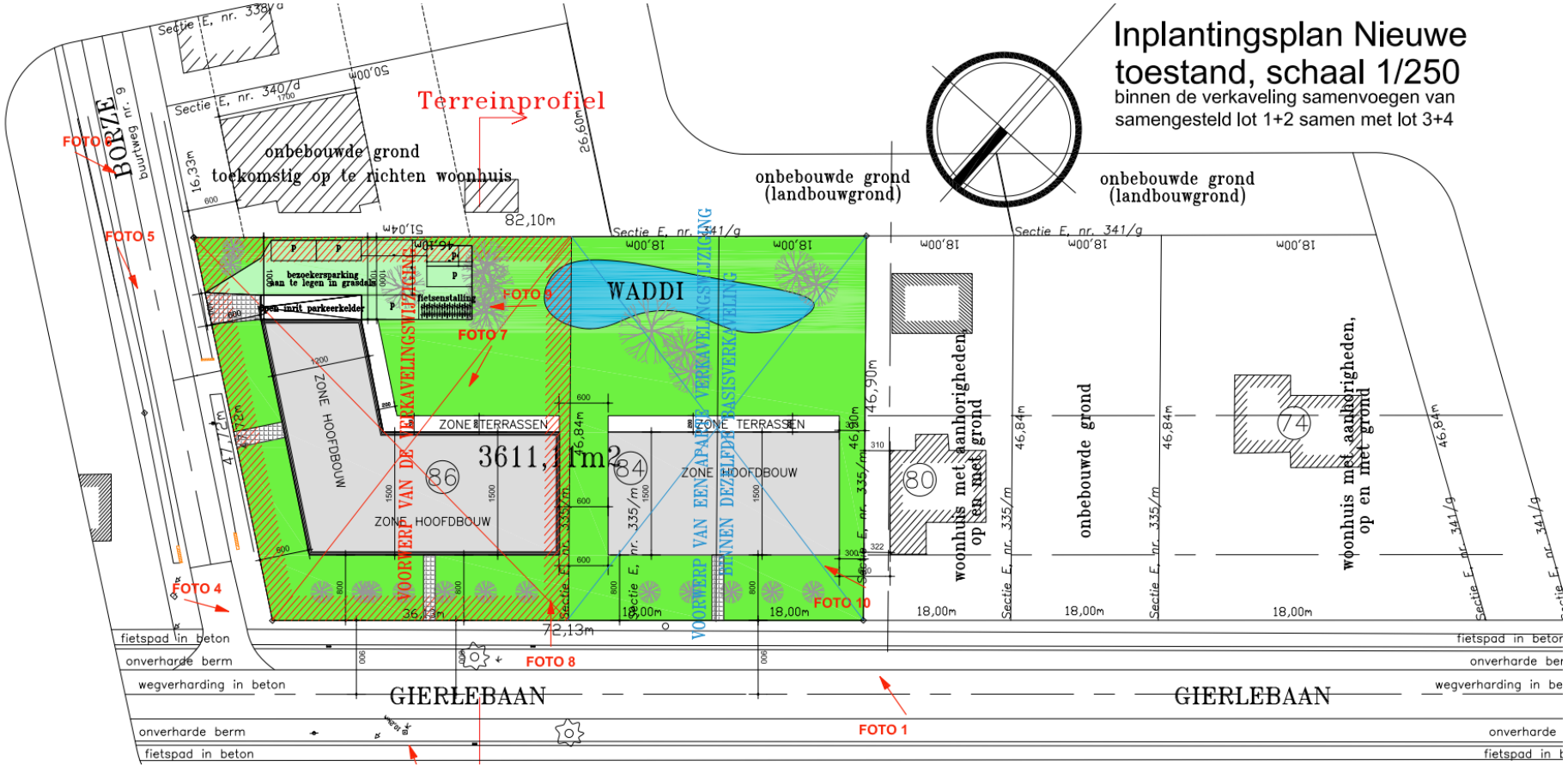
DE SMAELE, B. et al., 2016. *Archeologienota Wechelsebaan - ADEDE Archeologisch rapport 83*, Gent.

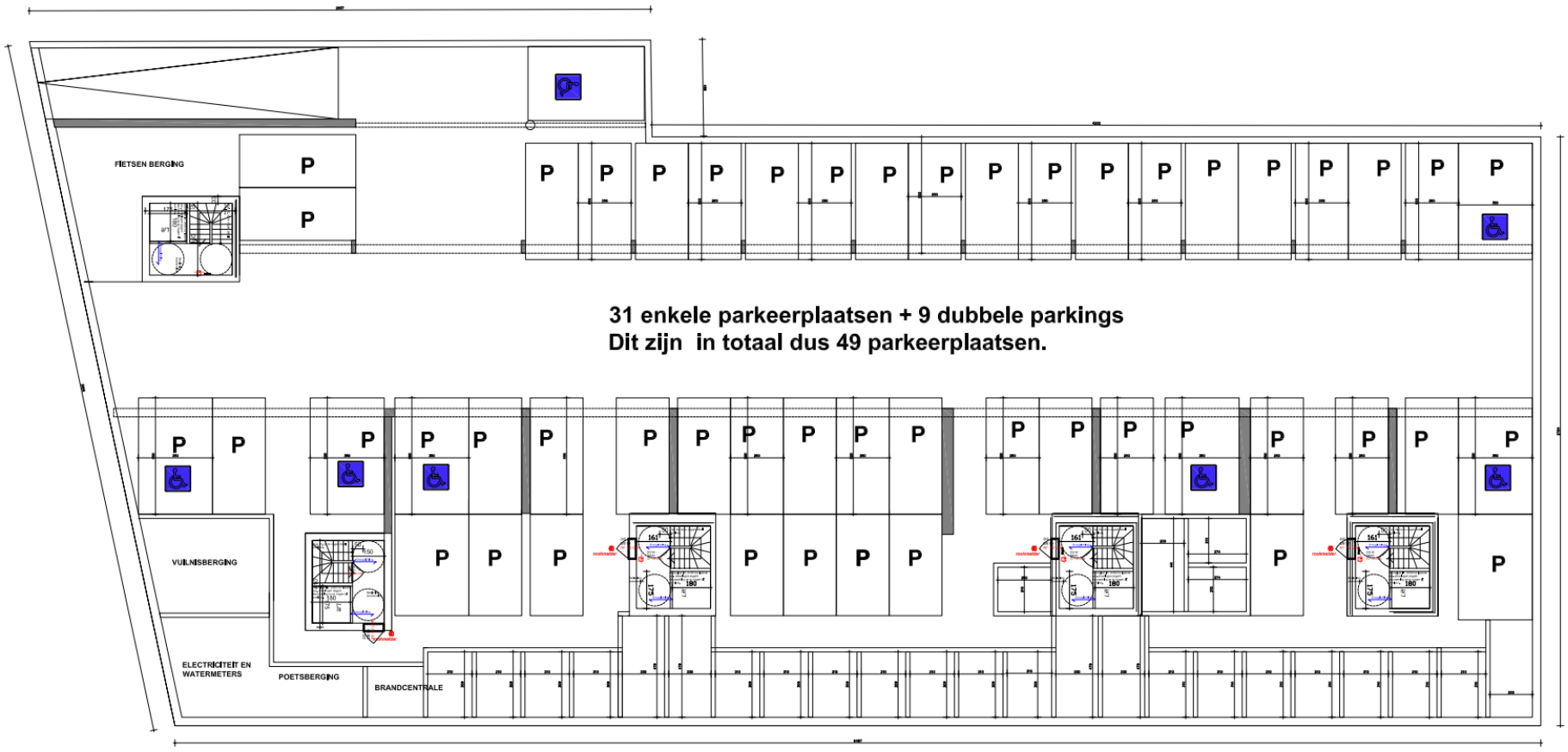
SPEK, T., 2004. *Het Drentse esdorpenlandschap. Een historisch-geografische studie*, Utrecht: Uitgeverij Matijs.

THEUWS, F., VERHOEVEN, A. & VAN REGTEREN-ALTENA, H.H., 1990. Medieval Settlement at Dommelen. In R. voor het O. Bodemonderzoek, ed. *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek*. Amersfoort.

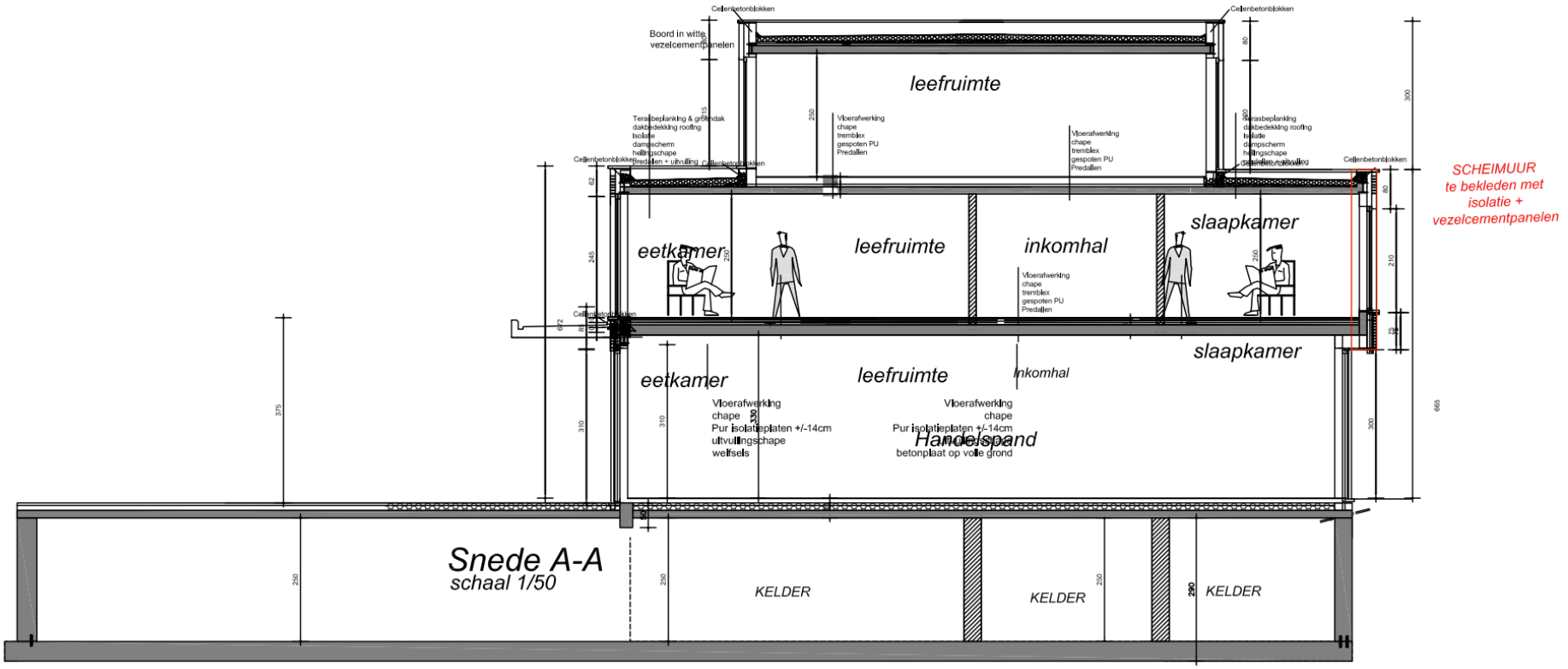
VANACKER, V. et al., 2001. Using Monte Carlo Simulation for the Environmental Analysis of Small Archaeologic Datasets, with the Mesolithic in Northeast Belgium as a Case Study. *Journal of Archaeological Science*, 28, pp.661–669.

7 Bijlagen


Inplantingsplan Nieuwe toestand, schaal 1/250
binnen de verkaveling samenvoegen van samengesteld lot 1+2 samen met lot 3+4
Terreinprofiel
onbebouwde grond toekomstig op te richten woonhuis
onbebouwde grond (landbouwgrond)
onbebouwde grond (landbouwgrond)
WADDI
ZONE HOOFDBOUW
ZONE TERRASSEN
3611,11m2
ZONE HOOFDBOUW
ZONE TERRASSEN
woonhuis met aanhorigheden, op en met grond
onbebouwde grond
woonhuis met aanhorigheden, op en met grond
VOORWERP VAN DE VERKAVELINGSVERGUNNING
VOORWERP VAN EEN AANPASSING VERKAVELINGSVERGUNNING
BINNEN DE ZELFDE BASISVERKAVELING
FOTO 1
FOTO 2
FOTO 3
FOTO 4
FOTO 5
FOTO 6
FOTO 7
FOTO 8
FOTO 10
GIERLEBAAN
GIERLEBAAN
fietspad in beton
onverharde berm
wegverharding in beton
onverharde berm
fietspad in beton


FIETSEN BERGING
P
31 enkele parkeerplaatsen + 9 dubbele parkings
Dit zijn in totaal dus 49 parkeerplaatsen.
VUILNISBERGING
ELECTRICITEIT EN WATERMETERS
POETSBERGING
BRANDCENTRALE

KELDER


Cellenbetonblokken
Boord in witte vezelcementpanelen
leefruimte
Vloerafwerking chape tremblex gespoten PU Predallen
Terrasbeplanking & groendak dakbedekking roofing isolatie dampscherm hellingschape predallen + uitvulling
eetkamer
leefruimte
inkomhal
slaapkamer
SCHEIMUUR te bekleden met isolatie + vezelcementpanelen
Vloerafwerking chape Pur isolatieplaten +/-14cm uitvullingschape wellsels
Handelspand
betonplaat op volle grond
Snede A-A
schaal 1/50
KELDER